

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane
10000 Zagreb, Planinska 2a**

KLASA: 322-01/20-01/197
URBROJ: 525-10/1316-20-1
Zagreb, 6. listopada 2020.

BOLEST PLAVOG JEZIKA

NACIONALNI KRIZNI PLAN

Listopad 2020.

Ovaj dokument sadrži plan mjera koje se provode u slučaju pojave bolesti plavog jezika (BPJ) u Republici Hrvatskoj.

Revizijom kriznog plana (KLASA: 322-02/09-01/172) od 12. veljače 2010. napravljene su slijedeće strukturalne izmjene:

- Ažurirana je zakonska i podzakonska osnova
- Ažurirani su članovi NKS i LKS sukladno novom ustroju sustava državne uprave i državnih upravnih organizacija
- Ažurirane su dijagnostičke metode
- Ažuriran je popis opreme potreban za poduzimanje mjera
- Ažurirani su kontakt brojevi podružnica Hrvatskog veterinarskog instituta

Sadržaj

1.	Zakonska osnova za kontrolu, iskorjenjivanje i nadzor bolesti plavog jezika:	4
2.	Usmrćivanje ili klanje zaraženih životinja i onih koje su bile s njima u kontaktu.....	5
3.	Naknada štete	5
4.	Sumnja na BPJ	6
5.	Potvrđeni slučaj BPJ.....	6
6.	Cijepljenje	7
7.	Provedba dezinfekcije i dezinsekcije	8
8.	Uništavanje lešina	8
9.	Kontrola kretanja.....	8
10.	Odjava zarazne bolesti	8
11.	Financijske odredbe.....	9
12.	Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbijanja osobito opasne zarazne bolesti u skladu s kriznim planom	10
12.1.	Nacionalni krizni stožer za suzbijanje BPJ (NKS).....	12
12.2.	Lokalni krizni stožer za suzbijanje BPJ (LKS)	13
12.3.	Stručno tijelo za BPJ	15
13.	Osoblje i oprema	17
13.1.	Osoblje.....	17
13.2.	Oprema	18
14.	Dijagnostički laboratorij.....	21
15.	Cijepljenje	23
16.	Programi osposobljavanja i kontinuirana edukacija.....	23
17.	Informiranje i komunikacija s javnosti.....	23
PRILOG I	24	
	NACIONALNI KRIZNI STOŽER ZA SUZBIJANJE BOLESTI (NKS) – adresa i kontakt	24
PRILOG II/1:	LOKALNI KRIZNI STOŽERI (ČLANOVI)	24
PRILOG II/2 -	Hrvatski veterinarski institut – kontakti.....	31
PRILOG II/3 -	Objekt za preradu nusproizvoda kategorije 1 – adresa i kontakt.....	32
PRILOG II/4 -	REFERENTNI LABORATORIJ EU ZA BOLEST PLAVOG JEZIKA	32
PRILOG II/5 -	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE UPRAVA ZA VETERINARSTVO I SIGUNOST HRANE	32
PRILOG II/5	33	
NARUDŽBENICA OPREME U KRIZNIM SITUACIJAMA LKS	33	
UPUTSTVA ZA VETERINARE	37	
OBRASCI.....	54	

1. Zakonska osnova za kontrolu, iskorjenjivanje i nadzor bolesti plavog jezika:

- a) Zakon o veterinarstvu (Narodne novine, br. 82/13, 148/13 i 115/18) - u dalnjem tekstu: Zakon o veterinarstvu
- b) Pravilnik o prijavi bolesti životinja (Narodne novine, broj 65/20) - u dalnjem tekstu: Pravilnik 65/20.
- c) Pravilnik o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika (Narodne novine, broj 73/09) - u dalnjem tekstu: Pravilnik 73/09
- d) Uredba Komisije br. 1266/2007 od 26. listopada 2007. o provedbi pravila za Direktivu Vijeća 2000/75/EZ s obzirom na kontrolu, praćenje, nadziranje i ograničenje premeštanja određenih životinja prijemljivih vrsta u odnosu na bolest plavog jezika (SL L 277, 20.10.2007) – u dalnjem tekstu Uredba 1266/2007
- e) Naredba o mjerama zaštite zdravlja životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu.
- f) Zakon o zaštiti životinja (Narodne novine, br. 102/17, 32/19) – u dalnjem tekstu Zakon 102/17, 32/19.
- g) Zakon o izmjenama zakona o provedbi Uredbi europske unije o zaštiti životinja (Narodne novine broj 14/14)- u dalnjem tekstu Zakon 14/14
- h) Uredba Vijeća (EZ) br. 1099/2009 od 24. rujna 2009. o zaštiti životinja u vrijeme usmrćivanja – u dalnjem tekstu Uredba 1099/2009.
- i) Zakon o provedbi uredbi Europske unije o zaštiti životinja (Narodne novine, br. 125/13, 14/14, 92/14).
- j) Zakon o Državnom inspektoratu (Narodne novine, broj 115/2018)
- k) Uredba Vijeća (EZ) br.1099/2009 od 24. rujna 2009. o zaštiti životinja u vrijeme usmrćivanja – u dalnjem tekstu Uredba 1099/2009
- l) Uredba (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1774/2002 (Uredba o nusproizvodima životinjskog podrijetla) (SL L 300, 14. 11. 2009., sa svim izmjenama i dopunama).
- m)Uredba Komisije (EU) br. 142/2011 od 25. veljače 2011. o provedbi Uredbe (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi i o provedbi Direktive Vijeća 97/78/EZ u pogledu određenih uzoraka i predmeta koji su oslobođeni veterinarskih pregleda na granici na temelju te Direktive (SL L 54, 26. 2. 2011., sa svim izmjenama i dopunama).
- n) Uredba br. 652/2014 Europskog parlamenta i vijeća od 15. svibnja 2014. o utvrđivanju odredaba za upravljanje rashodima koji se odnose na prehrambeni lanac, zdravlje i dobrobit životinja te na biljno zdravstvo i biljni reproduksijski materijal, o izmjeni direktiva Vijeća 98/56/EZ, 2000/29/EZ i 2008/90/EZ, uredbi (EZ) br. 178/2002, (EZ) br. 882/2004 i (EZ) br. 396/2005 Europskog parlamenta i Vijeća, Direktive 2009/128/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage odluka Vijeća 66/399/EEZ, 76/894/EEZ i 2009/470/EZ – u dalnjem tekstu Uredba 652/2014

2. Usmrćivanje ili klanje zaraženih životinja i onih koje su bile s njima u kontaktu

- a) Zakon o veterinarstvu, članak 25. stavak 1. točka 9., na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor Državnog inspektorata Republike Hrvatske (u dalnjem tekstu: nadležni veterinarski inspektor) može narediti usmrćivanje ili u određenim slučajevima klanje oboljele i na zarazu sumnjive životinje te članak 33. stavak 2. na temelju kojega mjere usmrćivanja i prisilnog klanja zaraženih i na zaraznu bolest sumnjivih životinja može narediti čelnik Uprave ili nadležni veterinarski inspektor.
- b) 1.2.2. U skladu s Zakonom 102/17, 32/19 članak 4. točka 35. usmrćivanje je bilo koji namjerno provedeni postupak koji dovodi do smrti životinje.
- c) 1.2.3. U skladu s Uredbom 1099/2009 propisani su postupci usmrćivanja životinja pri kontroli bolesti, prema kojima usmrćivanje treba biti obavljeno:
 - d) primjenom pištolja sa slobodnim projektilom ili puške
 - e) električnom strujom
 - f) izlaganjem ugljičnom dioksidu.
 - Nadležno tijelo može, u skladu s Uredbom 1099/2009, odobriti primjenu drugih postupaka usmrćivanja pri svijesti, pri čemu mora biti osigurano:
 - da se u slučaju primjene postupaka koji ne izaziva trenutnu smrt životinje (npr. pucanj iz pištolja za omamljivanje) provedu sve potrebne mjere da se životinja što prije usmrti, a u svakom slučaju prije nego se ponovno osvijesti,
 - da se na životinji ne provode daljnji postupci prije utvrđivanja njezine smrti.

Zakonski temelj za onoga tko obavlja usmrćivanje

Zakon o veterinarstvu, članak 154. stavak 2., prema kojem veterinarski inspektor obavlja i provodi kontrolu nad provođenjem naređenih mjera za suzbijanje zaraznih bolesti.

Zakon 102/17, 32/19, članak 11. stavak 1. podstavak 3. i 4., u skladu s kojim se usmrćivanje životinja može provesti kad životinja boluje od neizlječive bolesti i u svrhu provođenja mjera za kontrolu bolesti u skladu s propisima iz područja veterinarstva, posebno onih koje mogu ugroziti ljude ili nanijeti velike gospodarstvene štete.

Sukladno Zakonu 102/17, 32/19, člankom 11., stavkom 4., propisano je kako životinju može usmrтiti samo doktor veterinarske medicine ili stručno osposobljen veterinarski tehničar pod nadzorom doktora veterinarske medicine.

3. Naknada štete

Zakon o veterinarstvu, članak 34. i 35. na temelju kojeg za životinju koja je usmrćena, zaklana ili uginula zbog provedene naređene mjere, kao i za oštećene ili uništene predmete zbog provedbe naređenih mjera iz članka 33. Zakona o veterinarstvu, posjednik životinje

odnosno vlasnik predmeta, ima pravo na naknadu u visini tržišne cijene, na dan izvršenja mjere.

4. Sumnja na BPJ

- Izvješćivanje o sumnji na BPJ**

- a) Zakon o veterinarstvu, članak 18., stavak 1. i Pravilnik 65/20, članak 3. na temelju kojih pri pojavi znakova bolesti, pobačaja i/ili uginuća, posjednik životinje mora o navedenom odmah i bez odgađanja izvijestiti veterinara.
- b) Zakon o veterinarstvu članak 24., stavak 1. i Pravilnik 65/20, članak 6. na temelju kojih u slučaju sumnje na bilo koju bolest iz Priloga I ovlašteni veterinar mora o tome bez odgađanja, a najkasnije u roku 24 sata, elektroničkim putem, u iznimnim slučajevima zbog žurnosti i telefonom izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane (u dalnjem tekstu: Uprava) te nadležnog veterinarskog inspektora.

- Provedba mjera u slučaju sumnje na BPJ**

- a) Zakon o veterinarstvu članak 20., stavak 1.
- b) Pravilnik 73/09, članak 4. na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor u slučaju sumnje na izbijanje bolesti mora provesti službeno istraživanje kako bi se potvrdila ili isključila prisutnost BPJ. Odmah po prijavi sumnje mora staviti gospodarstvo pod službeni nadzor i naređiti da se provedu mjere kako je određeno u Pravilniku 73/09, članak 4. stavak 2. i 3.

5. Potvrđeni slučaj BPJ

- Izvješćivanje o potvrđenom slučaju BPJ**

- a) Zakon o veterinarstvu članak 24., stavak 1. i Pravilnik 65/20 članak 5. na temelju kojih je ovlašteni veterinar dužan potvrđenu zaraznu bolest prijaviti bez odgađanja, a najkasnije u roku 24 sata, telefonom i elektroničkim putem na obrascu objavljenom na službenoj Internet stranici Uprave, Upravi i veterinarskom inspektoru. Na temelju članka 24., stavka 3. Zakona o veterinarstvu, o pojavi zarazne bolesti Veterinarski inspektor dužan je, na svom području izvijestiti pravne i fizičke osobe koje obavljaju veterinarsku djelatnost i nadležnu veterinarsku službu Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske.
- b) Na temelju članka 26., stavka 2. Zakona o veterinarstvu Uprava mora na propisani način prijaviti svaku pojavu bolesti koja podliježe obveznoj prijavi Europskoj komisiji i OIE.

- c) Pravilnik 65/20, članak 10. na temelju kojega Uprava izravno Europskoj komisiji i drugim državama članicama Europske unije unutar 24 sata prijavljuje:
- d) primarno izbjanje BPJ, i
- e) ukidanje mjera ograničenja nakon iskorjenjivanja posljednjeg izbjanja BPJ.
- f) Pravilnik 73/09 članak 14. prema kojemu Uprava mora osigurati da svi u zaraženom i ugroženom području budu upoznati s restriktivnim mjerama koje su na snazi zbog BPJ i poduzeti sve potrebne aktivnosti za odgovarajuću provedbu mjera.

- **Provedba mjera u slučaju potvrđenog slučaja BPJ**

Pravilnik 73/09 članak 6. na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor mora u slučaju službeno potvrđene BPJ na gospodarstvu, uz mjere koje se provode na sumnjivim gospodarstvima narediti i provedbu mjera iz članka 6.

- **Provedba epidemiološkog istraživanja**

Pravilnik 73/09 članak 7.

- **Određivanje područja**

Zakon o veterinarstvu članak 14., stavak 3. i Pravilnik 73/09 članak 8.

- **Provedba mjera na zaraženom i ugroženom području**

Pravilnik 73/09 članak 9. i članak 10.

- **Promet životinja izvan zaraženog i/ili ugroženog područja**

Mogućnosti prometa životinja izvan zaraženog i ugroženog područja utvrđene su Uredbom 1266/2007.

6. Cijepljenje

Cijepljenje protiv bolesti plavog jezika provodi se sukladno odluci Nacionalnog kriznog stožera uzimajući u obzir sljedeće kriterije:

- epidemiološku situaciju što uključuje minimalno sljedeće:
 - epidemiološku situaciju zemalja u okruženju,
 - brzinu širenja bolesti,
 - pojavu kliničkih znakova u prijemljive populacije životinja,
 - prisutnost većeg broja životinja bez prirodnog ili stečenog imuniteta
- ekonomski čimbenike što uključuje barem sljedeće
 - omogućavanje neometanog prometa živim životnjama i njihovim proizvodima unutar RH te između RH i zemalja članica EU te trećih zemalja.

Nabavku cjepiva protiv bolesti plavog jezika provodi Uprava sukladno posebnim propisima iz područja javne nabave.

7. Provedba dezinfekcije i dezinsekcije

- Zakon o veterinarstvu, članak 48. i članak 25., stavak 1., točka 20.
- Pravilnik 73/09, članak 4., stavak 2., točka d), alineja 3.
- Uredba 1266/2007

8. Uništavanje lešina

- Zakon o veterinarstvu, članak 98., stavak 1. u kojem je navedeno da se poslovanje s nusproizvodima i od njih dobivenim proizvodima obavlja u skladu s Uredbom (EZ) br. 1069/2009 i Uredbom (EU) br. 142/2011.
 - U Republici Hrvatskoj poslove utilizacije obavlja Agroproteinka d.d. (adresa i broj telefona nalaze se u Prilogu II/3). Dnevni kapacitet Agroproteinke iznosi
- Zakon o veterinarstvu, članak 25., stavak 3. na temelju kojega ministar može u slučaju potrebe neškodljivog zbrinjavanja velike količine lešina, odrediti i druge lokacije i načine zbrinjavanja.

9. Kontrola kretanja

Zakon o veterinarstvu, članci 25., 28., 29. i 31. na temelju kojih je nadležni veterinarski inspektor dužan odrediti skupine veterinarskih djelatnika, a ovisno o razini ugroženosti, može zatražiti i sudjelovanje drugih službi. Ministar, na prijedlog čelnika Uprave, može zatražiti da Vlada RH odredi način sudjelovanja Ministarstva unutarnjih poslova, ustrojstvenih jedinica Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH u provođenju mjera ograničenja ili zabrane kretanja osoba i životinja za određena područja, a po potrebi i dijelova granice Republike Hrvatske.

10. Odjava zarazne bolesti

- Zakon o veterinarstvu, članak 11., stavak 7. uvjeti za prestanak važenja mjera te način izvještavanja propisuje ministar.
- Uredba 1266/2007 članak 6. stavak 2. na temelju kojega Uprava prije donošenja odluka o ukidanju epidemiološki značajnog područja iz zone pod ograničenjem dostavlja Europskoj komisiji potkrijepljene podatke koji prikazuju odsutnost kruženja virusa BPJ u tom području tijekom razdoblja od dvije godine nakon provedbe programa za sustavno praćenja BPJ.

11. Financijske odredbe

Zakon o veterinarstvu, članak 25. stavak 5. i članak 133.

U skladu s Uredbom 652/2014 na posebnoj poziciji državnog proračuna osiguravaju se sredstva za financiranje mjera zdravstvene zaštite životinja namijenjena za:

Podmirenje troškova za suzbijanje određenih zaraznih ili nametničkih bolesti i to:

- a) isplatu naknada za usmrćene ili zaklane životinje te za uništene proizvode životinjskog podrijetla, odnosno uništene ili oštećene predmete tijekom provođenja naređenih mjera, naređeno razdoblje čekanja koje treba poštivati prije uvođenja (obnove) novih životinja na gospodarstvu nakon klanja, preventivna cijepljenja i dijagnostička ispitivanja, zaprečivanje zaraženog ili ugroženog područja, dezinfekciju, dezinsekciju, deratizaciju, troškove veterinara i drugih veterinarskih djelatnika iz članka 30., stavka 1. Zakona o veterinarstvu, uklanjanje lešina životinja, za nabavu i uskladištenje te nadopunjavanje minimalno potrebne opreme za krizne stožere osnovane za provedbu kriznih planova.
- b) osiguravanje zaliha cjepiva, odnosno njegova interventnog uvoza te pristup međunarodnim bankama cjepiva
- c) podmirenje troškova utvrđivanja pojave zarazne ili nametničke bolesti i laboratorijske dijagnostičke pretrage zaraznih ili nametničkih bolesti životinja,
- d) podmirenje troškova tiskanja i distribucije propisanih obrazaca, evidencija i druge dokumentacije,
- e) razvitak i primjenu novih dijagnostičkih i analitičkih postupaka,
- f) provođenje državnog monitoringa propisanog veterinarskim propisima,
- g) druge svrhe u svezi s kontrolom bolesti i dobrobiti životinja,
- h) provođenje službenih kontrola.

11.1. Planirana sredstva za krizne situacije

Zakon o veterinarstvu, članak 25. stavak 5.

Sredstva za nabavu i uskladištenje te nadopunjavanje minimalno potrebne opreme za krizne stožere, osnovane za provedbu kriznih planova iz stavka 4. ovoga članka, osiguravaju se u državnom proračunu.

11.2. Dodatna sredstva za krizne situacije

U slučaju da su za financiranje suzbijanja i iskorjenjivanja dugotrajne ili proširene epidemije potrebna dodatna sredstva, ista će biti povučena iz sredstva proračuna namijenjenih za krizne situacije (npr. elementarne ili druge nepogode) odlukom Vlade Republike Hrvatske.

11.3. Plaćanje odštete

Zakon o veterinarstvu, članci 34. i 35.

Za životinju koja je usmrćena, zaklana ili uginula zbog provedbe naređene mjere, kao i za oštećene ili uništene predmete zbog provedbe naređenih mjera, posjednik životinje odnosno vlasnik predmeta ima pravo na naknadu u visini tržišne cijene, na dan izvršenja mjere.

Procjenu vrijednosti životinje odnosno proizvoda životinjskog podrijetla i predmeta utvrđuje povjerenstvo koje osniva čelnik Uprave u čijem sastavu mora obvezno biti nadležni veterinarski inspektor.

Rješenje o pravu na naknadu štete i visini štete donosi čelnik Uprave na prijedlog povjerenstva, u roku od 60 dana, a isplata mora uslijediti najkasnije u roku od 90 dana od dana provedene mjere.

12. Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbijanja osobito opasne zarazne bolesti u skladu s kriznim planom

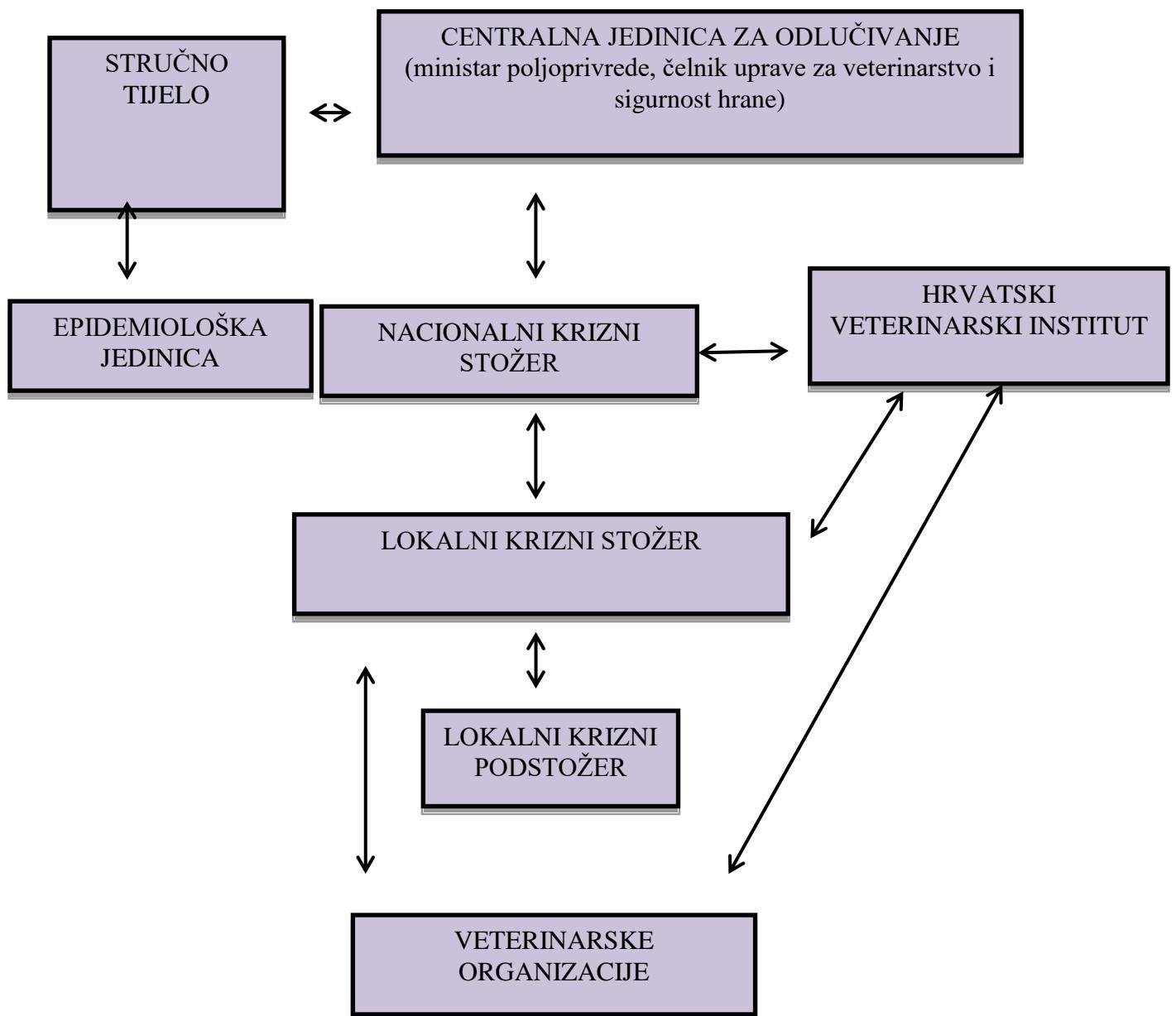
Za upravljanje mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje osobito opasnih zaraznih bolesti nadležan je ministar poljoprivrede (ministar MP), koji odgovornost za provedbu mjera iz nacionalnog kriznog plana prenosi na čelnika Uprave. Odgovornost čelnika Uprave je osigurati da veterinarska služba u svakom trenutku bude spremna (u smislu organizacije, sredstava i obučenosti osoblja) suočiti se brzo i djelotvorno s pojavom bolesti. Čelniku Uprave u vrijeme epidemije pomaže Stručno tijelo i Nacionalni krizni stožer (NKS) za suzbijanje bolesti čiji je on predsjednik.

Lokalni krizni stožeri (LKS) za suzbijanje bolesti na razini županije opremljeni su i organizirani većinom u područnim ispostavama veterinarske inspekcije, čime je osigurana brza i učinkovita provedba kriznih mjera na lokalnoj razini. Predsjednici LKS su veterinarski inspektor imenovani od strane DIRH-a koji su izravno odgovorni predsjedniku NKS.

LKS raspoređeni su u 21 područnu jedinicu na teritoriju Republike Hrvatske (mjesto, adresa i brojevi telefona nalaze se u Prilogu II /1 Nacionalnog kriznog plana).

Ukoliko se pokaže potreba, a u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti, predsjednik lokalnog kiznog stožera osniva, uz suglasnost predsjednika NKS, podstožere LKS, koji funkcioniraju kao veterinarsko-zdravstvene jedinice smještene blizu mjesta pojave bolesti. Voditelja podstožera, koji mora biti veterinarski inspektor ili ovlašteni veterinar određuje predsjednik LKS. Voditelj podstožera LKS izravno je odgovoran predsjedniku LKS.

KOMUNIKACIJA I SUBORDINACIJA U KRIZNOJ SITUACIJI

12.1. Nacionalni krizni stožer za suzbijanje BPJ (NKS)

Osnivanje Nacionalnog kriznog stožera i zadaci

Pravilnik 112/07, članak 22.

Zakon o veterinarstvu, članak 25., stavak 3. i 4.

NKS za suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ osniva se rješenjem ministra na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 25. stavak 3.

NKS upravlja i prati postupke koje provode tijela koja su odredena od strane Uprave da na lokalnoj razini koordiniraju suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ (u dalnjem tekstu: Lokalni krizni stožeri (LKS)), a odgovoran je za:

- a) utvrđivanje svih mjera potrebnih za kontrolu, suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ,
- b) osiguravanje brze i učinkovite provedbe mjera potrebnih za kontrolu i suzbijanje od strane lokalnih stožera
- c) dodjeljivanje kadrova i drugih resursa LKS za suzbijanje BPJ
- d) dostavljanje podataka Vladi Republike Hrvatske, Europskoj komisiji, državama članicama Europske unije i drugim zainteresiranim državama, veterinarskim organizacijama, poljoprivrednim, trgovinskim udrugama i drugim zainteresiranim tijelima,
- e) uspostavu mogućnosti stalne komunikacije s dijagnostičkim laboratorijem,
- f) suradnju sa sredstvima javnoga priopćavanja,
- g) organizaciju cijepljenja i određivanje područja cijepljenja, kada je primjenjivo
- h) suradnju s policijom i vojskom kako bi se osigurala provedba svih propisanih mjera.

NKS se aktivira nakon potvrđene pojave BPJ bilo gdje u Republici Hrvatskoj. U slučaju službeno potvrđene BPJ, NKS telefonski izvještava predsjednika LKS ili, u slučaju njegove odsutnosti, obavještava zamjenike u području u kojem je BPJ potvrđena.

Osoblje NKS

Kako bi se osiguralo djelotvorno rukovođenje u osoblje NKS su uključeni:

- čelnik Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (UVSH) - predsjednik (NKS)
- predstavnik Sektora za veterinarski nadzor i nadzor sigurnosti hrane Državnog inspektorata Republike Hrvatske nadležan za službu veterinarske inspekcije
- predstavnik Sektora za veterinarski nadzor i nadzor sigurnosti hrane Državnog inspektorata Republike Hrvatske nadležan za službu granične veterinarske inspekcije
- predstavnik Sektora za sanitarnu inspekciju Državnog inspektorata Republike
- načelnik Sektora za sigurnost hrane i veterinarsko javno zdravstvo, UVSH, MP
- načelnik Sektora za zdravlje i zaštitu životinja, UVSH, MP

- voditelj Službe za zdravlje životinja, UVSH, MP
- voditelji Odjela za epidemiologiju, krizno planiranje i procjenu rizika, UVSH, MP
- voditelj Odjela za zaštitu životinja, UVSH, MP
- voditelj Službe za organizaciju veterinarske djelatnosti, UVSH, MP
- voditelj Odjela za organiziranje i praćenje veterinarske djelatnosti i koordinaciju u području hrane i hrane za životinje, UVSH, MP
- voditelj Odjela za ovlašćivanje laboratorija i informacijske sustave, UVSH, MP
- predstavnik Uprave šumarstva, lovstva i drvne industrije, MP
- čelnik Uprave nadležne za registraciju, označavanje i sljedljivost, MP
- osoba odgovorna za odnose s javnošću, MP
- predstavnik Uprave za finansijske poslove i javnu nabavu, MP
- predstavnik Sektora za pravne poslove (Glavno tajništvo), MP
- ravnatelj Hrvatskog veterinarskog instituta
- voditelj Laboratorija za dijagnostiku BPJ
- predstavnik Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- predstavnik Ministarstva obrane
- predstavnik Ministarstva financija
- predstavnik Ministarstva pravosuđa i uprave
- predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova
- predstavnik Ministarstva zdravstva
- predstavnik Ravnateljstva policije Ministarstva unutarnjih poslova
- predstavnik Ravnateljstva civilne zaštite Ministarstva unutarnjih poslova
- predstavnik Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja
- predstavnik Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu
- predsjednik Hrvatske veterinarske komore
- predstavnik Gospodarskog interesnog udruženja „Croatia stočar“.
- predstavnik velikih proizvođača

Imenovani predsjednik NKS odgovoran je za pripravnost na pojavu bolesti plavog jezika, planiranje za slučaj izvanrednih situacija i organiziranje za slučaj izvanrednog stanja, a odgovoran je Ministru poljoprivrede.

O svim događanjima vezanim uz pojavu bolesti vode se kronološke zabilješke u obliku dnevnika.

12.2. Lokalni krizni stožer za suzbijanje BPJ (LKS)

Osnivanje lokalnog kriznog stožera i zadaci

Pravilnik 73/09, Dodatak III.

Uprava osniva LKS rješenjem ministra MP. Predsjednik i zamjenik predsjednika LKS su veterinarski inspektorji imenovani od strane Državnog inspektorata Republike Hrvatske. Sjedišta i kontakti LKS navedeni su u Prilogu II/1. Ukoliko to situacija zahtijeva, formiraju se i lokalni podstožeri.

LKS na lokalnoj razini koordinira suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ.

Dužnosti i obveze LKS su:

- organizirati hitan prijevoz uzoraka do dijagnostičkog laboratorija (kurirom, službom za dostavu uzoraka, ovisno o tome kako je organizirano na lokalnoj razini);
- označiti neko područje „zaraženo“, „ugroženo“ na osnovi rezultata laboratorijskih testova i drugih dokaza, nakon savjetovanja s NKS u skladu s Pravilnikom 73/09 (plakati se nalaze u Prilogu IV);
- angažirati potrebno osoblje i opremu na zaraženom gospodarstvu;
- izdati Rješenja o usmrćivanju i neškodljivom uklanjanju prijemljivih životinja na zaraženim i kontaktnim gospodarstvima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09 kada je primjenjivo;
- pripremiti i nadzirati čišćenje i dezinfekciju gospodarstava s kojih potječu životinje, uključujući kontaminiranu opremu, materijal i vozila u skladu s Zakonom o veterinarstvu (dezinfekciju obavlja DDD služba u ovlaštenim veterinarskim organizacijama, a po potrebi se mogu aktivirati Oružane snage RH koje posjeduju svu potrebnu opremu i osoblje obučeno za rad s istom).
- surađivati s NKS pri određivanju zaraženih i ugroženih područja te savjetovati NKS po pitanju posebnih mjera suzbijanja bolesti koje bi mogle biti potrebne u tim područjima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09;
- uspostaviti ograničenje kretanja unutar zaraženih i ugroženih područja u skladu s Pravilnikom 73/09;
- surađivati s policijom i ostalim odgovornim tijelima vlasti pri proglašavanju gospodarstava zaraženima, te na provedbi ograničenja kretanja i mjera suzbijanja bolesti u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09;
- pripremiti i provesti kontrolne posjete svim gospodarstvima sa prijemljivim životnjama na zaraženom području i onima na ugroženom području za koje se smatra da su u opasnosti, uključujući i one na koje upozori Stručno tijelo u skladu s Pravilnikom 73/09;
- provesti epidemiološka istraživanja na zahtjev Stručnog tijela, te utvrditi kretanje prijemljivih životinja koje su mogle prenijeti bolest u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ako se provodi cijepljenje, angažirati ekipe za cijepljenje za provedbu akcije te nadzirati njezin napredak u skladu s Pravilnikom 73/09;
- uvoditi ograničenja na gospodarstvima na kojima se nalaze životinje prema potrebi, te ukinuti takva ograničenja kada više ne bude opasnosti u skladu s Pravilnikom 73/09 i uredbom 1266/2007;
- održavati stalnu vezu s NKS i izvještavati barem jedan puta na dan o rezultatima suzbijanja BPJ u tom području
- održavati vezu s tijelima lokalne samouprave

Osoblje LKS

Osoblje angažirano u LKS uključuje:

- veterinare sposobljene za dijagnosticiranje BPJ, ograničenje kretanja, pretraživanja putova prijenosa bolesti (unatrag i unaprijed), postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima (uključujući usmrćivanje, neškodljivo uklanjanje lešina, čišćenje i dezinfekciju);
- pomoćno tehničko osoblje sposobljeno za obavljanje zadataka LKS, uključujući postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima i funkcioniranje ograničenja kretanja;
- administrativno osoblje sposobljeno za suočavanje s iznenadnom pojavom bolesti na lokalnoj razini i upoznato s pisanim i/ili kompjuteriziranim sustavima za uporabu podataka o BPJ, uključujući naročito sustav za istraživanje putova prijenosa bolesti.

Na raspolaganju će biti dovoljan broj veterinara, tehničkog i administrativnog osoblja, tako da LKS može promptno provoditi odluke koje donosi NKS i Stručno tijelo, te da situacija na terenu uvijek bude pod kontrolom.

12.3. Stručno tijelo za BPJ

Osnivanje stručnog tijela i zadaci

Pravilnik 73/09, Dodatak III.

Stručno tijelo osniva se na temelju Pravilnika 73/09, rješenjem ministra, a uključuje epidemiologe te znanstvenike iz područja veterinarstva, koji će svojim stručnim znanjima i iskustvima pomoći Upravi u osiguranju pripravnosti u slučaju izbjivanja BPJ.

Stručno tijelo stalno prati nove znanstvene spoznaje o predmetnoj bolesti, kako bi u slučaju izbjivanja bolesti pomoglo Upravi:

- u epidemiološkom istraživanju;
- u uzorkovanju, laboratorijskoj dijagnostici i tumačenju rezultata laboratorijskih pretraživanja
- u predlaganju mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti.

Stručno tijelo ima stalne članove, čiji se broj može povećati ako to zahtijeva situacija u vrijeme krize.

Članovi se biraju zbog svojih sposobnosti, stručnog poznavanja kliničkih znakova i epidemiologije BPJ, te poznavanja metoda suzbijanja bolesti. Oni imaju teoretsko i praktično znanje o bolesti i prolaze kroz izobrazbu čiji je cilj osigurati da uvijek raspolažu s najnovijim znanstvenim podacima i praktičnim iskustvima.

Članovi Stručnog tijela su veterinari sa sveobuhvatnim poznavanjem BPJ: laboratorijski virusolog s iskustvom u uzimanju uzorka i dijagnostičkog ispitivanja BPJ te epidemiolog.

Dužnosti i obveze Stručnog tijela

U vrijeme kada u zemlji nema pojave bolesti, dužnosti i obveze Stručnog tijela su:

- Pružati stručnu pomoć i pomagati veterinarskoj službi u planiranju postupanja u slučaju pojave BPJ,
- Savjetovati čelnika Uprave i NKS u vezi sa suzbijanjem BPJ, te davati potporu tim aktivnostima,
- Davati savjete i pružati pomoć u izradi i redovitoj reviziji nacionalnog krznog plana, scenarija izbijanja bolesti radi planiranja i izobrazbe, te Priručnika s uputama za osoblje.
- Razvijati modele za prikupljanje i analizu epidemioloških podataka.
- Razvijati metode i modele za potporu procesa odlučivanja koristeći se pravilima na znanstvenoj osnovi i stručnim znanjem.
- Razvijati i primjenjivati sustave za upravljanje podacima za: epidemiološke podatke, zemljopisne i meteorološke podatke te analizu rizika,
- Organizirati izobrazbu osoblja o prepoznavanju kliničkih znakova bolesti, epidemiologije i suzbijanja BPJ,
- Organizirati izobrazbu veterinarskog osoblja o provedbi epidemioloških istraživanja,
- Organizirati vježbe za slučaj izvanrednog stanja za veterinarsko, tehničko i pomoćno administrativno osoblje,
- Organizirati akcije upoznavanja javnosti o opasnosti od bolesti, za službene organizacije, poljoprivrednike i veterinarne.

U slučaju pojave sumnje na BPJ, NKS obavještava Stručno tijelo koje se uključuje u rad. Stručno tijelo ima pristup preliminarnim izvještajima s istraživanja na terenu čim oni stignu, te na osnovi tih podataka izrađuje prvu procjenu kliničke slike i epidemiološke situacije, daje savjete u vezi s uzimanjem uzorka i pretragama koje su potrebne za postavljanje dijagnoze ili isključivanja mogućnosti bolesti, te usmjerava dodatne akcije i mjere koje budu potrebne.

U slučaju potvrđene pojave BPJ obavještava se i uključuje u rad Stručno tijelo, čija je dužnost tada:

- Procijeniti kliničku situaciju na gospodarstvu te analizirati podatke dobivene epidemiološkim istraživanjem, radi utvrđivanja izvora zaraze, datuma unošenja uzročnika zaraze i mogućeg širenja bolesti,
- Procijeniti koja su gospodarstva pod najvećim rizikom izravnog ili neizravnog kontakta i savjetovati o istraživanju mogućih putova prijenosa bolesti, te o drugim mjerama koje treba poduzeti radi ograničavanja širenja bolesti,
- Podnositи izvješćа ravnatelju Uprave za veterinarstvo i NKS te davati savjete u vezi s nadzorom, uzimanjem broja uzorka, načinom uzorkovanja i strategije suzbijanja bolesti,
- Pratiti i voditi epidemiološko istraživanje,

- Dopuniti epidemiološke podatke zemljopisnim i ostalim potrebnim informacijama,
- Provoditi procjene rizika u redovitim vremenskim intervalima,
- Savjetovati u vezi s problemima vezanim za uništavanje lešina i dekontaminacijom zaraženih prostora,

Epidemiološki izvještaj koji sastavlja Stručno tijelo nakon epidemiološkog istraživanja prve pojave bolesti mora sadržavati sljedeće informacije:

- opću situaciju na zaraženom gospodarstvu,
- broj i kategorije prijemljivih životinja i ostalih životinja,
- način uzgoja,
- broj zaraženih životinja s kliničkim znakovima bolesti,
- procijenjeni datum kada su prvi klinički znakovi bolesti bili uočeni,
- veličinu i lokaciju gospodarstva te njegove veze s ostalim gospodarstvima na kojima ima prijemljivih životinja, javnim prometnicama itd.,
- nedavna kretanja prijemljivih životinja, ostalih životinja, osoba i potencijalno kontaminiranog materijala na gospodarstvo i s gospodarstva.

13. Osoblje i oprema

13.1. Osoblje

Uprava vodi nacionalni popis veterinara, djelatnika veterinarskih organizacija i veterinarskih službi, posebice ovlaštenih veterinara koji imaju sposobnosti i iskustvo potrebno pri iznenadnim pojavama bolesti te tehničkog i administrativnog osoblja u veterinarskoj službi koje je na raspolaganju za suočavanje s neočekivanim pojavama bolesti. Predmetni popis, koji dopunjuje predsjednik NKS sadrži: imena i lokacije članova osoblja, njihovu stručnu spremu, izobrazbu i praktično iskustvo u suočavanju s pojavom BPJ.

Na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 30., kada na zaraženom ili ugroženom području nema dovoljan broj veterinara za uspješno suzbijanje zarazne bolesti, ravnatelj može s drugih područja odrediti potrebit broj veterinara i drugih djelatnika te ih uputiti na zaraženo ili ugroženo područje. Veterinari i drugi djelatnici dužni su odazvati se pozivu i sudjelovati u radu. Ukoliko su te osobe u radnom odnosu imaju pravo na naknadu plaće za vrijeme odsutnosti s rada. Osobe koje nisu u radnom odnosu imaju pravo na nagradu čiju visinu određuje ravnatelj. Sredstva za isplatu naknada i nagrada osigurana su u Državnom proračunu.

S pojedincima drugih poduzeća ili privatnog sektora i njihovim poslodavcima, koji bi mogli biti uključeni u aktivnosti suzbijanja bolesti, dogovara se i planira njihova potreba za sudjelovanjem u NKS ili LKS te njihova privremena nenazočnost na radnom mjestu, ukoliko zatrebaju njihove usluge.

Ekipe za provedbu mjera*:

1. **popis životinja** (nadležni veterinarski inspektor i veterinar)
2. **vađenje krvi** (veterinar i dva veterinarska tehničara)
3. **usmrćivanje** (nadležni veterinarski inspektor, veterinar, dva veterinarska tehničara)
4. **dezinfekcija** (veterinar, veterinarski tehničar)

*minimalan broj ekipa i osoba – ovisno o situaciji formira se odgovarajući broj ekipa

13.2. Oprema

Oprema za NKS

Oprema za NKS mora uključivati sljedeće:

- sredstva za komunikaciju, uključujući telefone (statične i mobilne) te fax,
- računala povezana s mrežom veterinarske službe, osobito s LKS, HVI i drugim važnim stožerima, što uključuje mogućnost komunikacije putem elektroničke pošte,
- kompjuterizirani sustav, ako je to moguće, a ako ne, papirnati za identifikaciju stada i lociranje životinja,
- pisače za računala,
- fotokopirni stroj,
- zemljovide u omjeru 1: 50.000 i 1: 10.000,
- baze podataka koje sadrže i druge informacije, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera suzbijanja bolesti,
- popis nacionalnih i međunarodnih organizacija, odnosno onih koje bi bile pogodjene pojavom bolesti, i druge organizacije kao što su klaonice, stočni sajmovi, udruženja uzgajivača, poljoprivredne udruge, a koje bi trebalo obavijestiti u slučaju potvrđene pojave BPJ,
- redovito nadopunjena popis osoblja, onog u javnim službama i izvan njih, posebice, ovlaštenih veterinara, koje se može pozvati u pomoć u slučaju pojave bolesti s pojedinostima o njihovoj izobrazbi i iskustvu u suzbijanju bolesti.

Oprema za LKS

Oprema za LKS mora uključivati sljedeće:

- komunikacijska sredstva uključujući telefone, statične i mobilne, fax,
- računala povezana s mrežom veterinarske službe, koja omogućuje komunikaciju elektroničkom poštom,

- kompjuterizirani sustav (ako je moguće) za identifikaciju stada i lociranje životinja, uključujući pojedinosti o gospodarstvima na kojima se nalazi veliki broj životinja ili koja se iz drugih razloga smatraju osobito rizičnima.
- pisace za računala,
- fotokopirni stroj,
- zemljovide omjera 1: 50.000 za ugrožena područja i 1: 10.000 za zaražena područja,
- baze podataka s ostalim informacijama, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera suzbijanja bolesti,
- redovito nadopunjeno popis organizacija i osoba na određenom području koje pokriva LKS, a koje bi mogle biti ugrožene pojmom bolesti, te koje je potrebno obavijestiti u slučaju potvrđene pojave BPJ.

Popis organizacija i osoba koje je potrebno kontaktirati uključuju sljedeće:

- tijela lokalne i područne uprave uključena u mjere suzbijanja bolesti životinja;
- policiju,
- carinsku službu,
- ostale službene organizacije koje bi mogle posjetiti farme,
- stočne sajmove, dogone, izložbe i procjenjivače stoke,
- centre za prikupljanje stoke,
- veterinare koji imaju privatnu praksu,
- lokalno veterinarsko udruženje,
- prijevoznike životinja i proizvoda životinjskog podrijetla,
- poljoprivredne kooperante,
- kafileriju,
- dobavljače stočne hrane,
- poduzeća koja se bave DDD,
- klaonice i objekte za preradu mesa,
- sindikate, te udruženja poljoprivrednika.

Zbog provođenja biosigurnosnih mjera, LKS/podstožer mora imati tuševe i svlačionice za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se vjeruje da nije zaražen, odvojeno od istih takvih objekata za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se sumnja ili zna da je zaražen. Oprema koja se koristi u „čistom“, dijelu prostorija, dekontaminirat će se u prostorijama odvojenim od onih koje se koriste za dekontaminaciju opreme iz prostora za koji se sumnja ili zna da je zaražen.

Svaki LKS mora osigurati skladišni prostor za čuvanje potrebnih količina opreme i potrošnog materijala za nekoliko dana trajanja akcije suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, a to je:

• zaštitna odjeća i obuća:

- gumene čizme
- zaštitni kombinezoni
- kabanice i vodoootporne hlače
- sigurnosne kacige
- sigurnosne maske za lice
- zaštitne naočale
- jednokratne zaštitne rukavice

• oprema za osobnu dezinfekciju:

- kante
- plastične spužve
- četke
- dezinficijensi koji djelotvorni protiv uzročnika BPJ - papirnati ručnici
- kanistri sa svježom vodom

• oprema za post-mortem pregled i sakupljanje dijagnostičkih uzoraka:

- noževi za post-mortem pregled
- skalpeli (držači i oštice)
- škare
- pincete
- materijali za pakiranje
- vodoootporna ljepljiva traka
- naljepnice
- vodonepropusni spremnici
- kopije službenih obrazaca
- javna obavijest o osnivanju lokalnog stožera i plakati koji obavještavaju o pojavi BPJ na određenom području
- obrazac za prijavu sumnje na BPJ
- obrazac za prijavu potvrđenog slučaja BPJ
- obrazac za uzorkovanje
- izvješće o epidemiološkom istraživanju
- rješenje o naređenim mjerama prilikom sumnje ili potvrđenog slučaja BPJ
- rješenje o usmrćivanju i neškodljivom uklanjanju preživača

• ostala potrebna oprema:

- mobitel (koji mora biti u plastičnoj vrećici prilikom ulaska u zaraženo područje) - markeri
- termometar

- identifikacijske oznake
- kemijске olovke
- ručne svjetiljke s rezervnim baterijama
- velike plastične vreće za prljavu zaštitnu odjeću i otpad
- prenosivi hladnjaci s ulošcima za hlađenje
- karte u omjeru 1:50 000 i 1:10 000 (1:250 000)
- kutija prve pomoći

Svi LKS će u skladu s prethodnim ugovorima ili sporazumima s tijelima lokalne i područne uprave moraju imati pristup i drugoj opremi te mehanizaciji, kao što su materijal za podizanje privremenih objekata, kamiona, strojeva za utovar i kopanje, cisterne za vodu, generatori, crpke i dodatni tlačni uređaji za čišćenje. Na raspolaganju će biti i sredstva za uništavanje otpadnog materijala spaljivanjem na udaljenim mjestima, što se također dogovara ugovorima s izvođačima. Način i postupak angažiranja mehanizacije biti će opisan u dijelovima nacionalnog kriznog plana za LKS.

Sredstva za nabavu i uskladištenje te nadopunjavanje minimalno potrebne opreme za krizne stožere, osnovane za provedbu kriznih planova, osiguravaju se u državnom proračunu. Za operativno postupanje u kriznim situacijama Ministarstvo poljoprivrede ima sklopljen *Ugovor o skladištenju, obnavljanju i isporuci opreme potrebne u svrhu suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja*, sklopljen temeljem godišnjeg plana nabave ministarstva. Na taj način osigurava se trenutačna dostupnost zaštitne i druge opreme, koja je dosta na za određeno vrijeme trajanja epidemije, ovisno o broju zaraženih gospodarstava. LKS ima pristup navedenoj opremi koja se po zahtjevu isporučuje u roku od 24 sata. Oprema se naručuje prema narudžbenici koja se nalazi u Prilogu II/6.

14. Dijagnostički laboratorij

Nacionalni laboratorij

Nacionalni laboratorij koji je odgovoran za provedbu laboratorijskog pretraživanja u skladu s Pravilnikom 73/09 je Hrvatski veterinarski institut (HVI).

Dijagnostika bolesti plavog jezika obavlja se u Veterinarskom zavodu Split i u Laboratoriju za serološku dijagnostiku virusnih bolesti i Laboratoriju za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju Odjela za virologiju Instituta.

Nacionalni referentni laboratorij za bolest plavog jezika odgovoran je za koordinaciju standarda i dijagnostičkih metoda koje koristi svaki dijagnostički laboratorij za bolest plavog jezika u zemlji, korištenje reagensa i testiranje cjepiva. Osim navedenog nacionalni laboratorij mora: - opskrbljivati dijagnostičkim reagensima druge dijagnostičke laboratorije, po zahtjevu:

- provjeravati kvalitetu korištenih dijagnostičkih reagensa;
- redovito organizirati usporedna testiranja;

- čuvati izolate virusa BPJ izdvojenih iz potvrđenih slučajeva;
- osigurati potvrđivanje pozitivnih rezultata dobivenih iz regionalnih dijagnostičkih laboratorijskih.

Metode koje se koriste u dijagnostici bolesti plavog jezika u HVI

U Veterinarskom zavodu Split dijagnostika bolesti plavog jezika obavlja se sljedećim metodama:

- imunoenzimni test (ELISA),
- serum neutralizacijski test (SNT),
- izdvajanjem virusa bolesti plavog jezika preko linijske kulture stanica C 6/36 (Aedes albopictus) na VERO (African green monkey kidney) linijskoj kulturi stanica i - lančana reakcija polimerazom (PCR).

Kapacitet laboratorija:

Veterinarski zavod Split:

- Imunoenzimni test: 700-800 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 400-600 uzoraka tjedno
- Serum neutralizacijski test: 20 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 20-30 pretraga tjedno
- Izdvajanjem virusa BPJ: 20 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 20 pretraga tjedno
- Lančanom reakcijom polimerazom: 30 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati do 60 pretraga tjedno.

U laboratoriju za serološku dijagnostiku virusnih bolesti obavlja se isključivo utvrđivanje protutijela za BPJ i to primjenom imunoenzimnog testa. Tjedno je moguće izvršiti 1400 pretraga u kriznim situacijama.

U laboratoriju za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju obavlja se molekularna dijagnostika i tipizacija virusa BPJ metodom RT - qPCR. Tjedno je moguće izvršiti 92 pretrage.

Osoblje laboratorija

Veterinarski zavod Split:

- 3 dr.sc. iz područja biomedicine i zdravstva
- 1 stručni suradnik - dr.vet.med.
- 2 tehnička suradnika

Laboratorij za serološku dijagnostiku virusnih bolesti :

1 dr.sc. iz područja biomedicine i zdravstva
1 stručni suradnik - dr.vet.med.
3 tehnička suradnika

Laboratorij za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju:

4 dr.sc iz područja biomedicine i zdravstva
2 stručna suradnika - dr.vet.med.
2 tehnička suradnika

15. Cijepljenje

Točka 1.12. Nacionalnog kriznog plana.

16. Programi osposobljavanja i kontinuirana edukacija

U svrhu edukacije i informiranja veterinara i posjednika životinja, Uprava kontinuirano organizira tečajeve za veterinare kako bi što prije prepoznali i brzo reagirali u slučaju sumnje i pojave BPJ. Uprava izrađuje informativne letke za posjednike životinja te brošure za veterinare.

U skladu s člankom 129. stavak 1. točka 8. Zakona o veterinarstvu Hrvatska veterinarska komora skrbi o stručnom osposobljavanju i usavršavanju veterinarskih djelatnika, te ima izrađen Program stručnog usavršavanja doktora veterinarske medicine, čime se omogućuje njihovo bodovanje u cilju održavanja Licence za rad veterinara.

17. Informiranje i komunikacija s javnosti

U javnost se podaci šalju u skladu s Zakonom o pravu na pristup informacijama (Narodne novine br. 25/13, 85/15). Obavljanje putem sredstava javnog informiranja (TV, radio, tisak) je vrlo važno i treba ih koristiti uvijek kada za to postoji mogućnost. Za davanje izjave za javnost ovlašten je čelnik Uprave. U slučaju potrebe davanja izjave za javnost na lokalnoj razini, ravnatelj Uprave može ovlastiti i druge osobe.

PRILOG I

NACIONALNI KRIZNI STOŽER ZA SUZBIJANJE BOLESTI (NKS) – adresa i kontakt

Ime: MP; UPRAVA ZA VETERINARSTVO I SIGURNOST HRANE

Adresa: Planinska 2a, 10 000 Zagreb

Telefon: 01/ 6443 - 540

Telefaks: 01/ 6443 - 899

Elektronska pošta: uprava.veterinarstva@mps.hr

Predsjednik NKS je čelnik Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane.

PRILOG II/1: LOKALNI KRIZNI STOŽERI (ČLANOVI)

PODRUČNI URED ZAGREB

1. GRAD ZAGREB

Predsjednik stožera: Zvonimir Bogdanić

Šubićeva 29, 10000 Zagreb

e-mail: zvonimir.bogdanic@dirh.hr

tel: 01/2375-412

mob: 099/8156-455

Zamjenik predsjednika: Benito Račić

Šubićeva 29, 10000 Zagreb

e-mail: benito.racic@dirh.hr

tel: 01/2375-253

mob: 098/1842-463

2. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Predsjednica stožera: Snježana Gutić Jakovljević

Trg Ante Starčevića 12, 10380 Sveti Ivan Zelina

e-mail: snjezana.gutic@dirh.hr

tel: 01 204 9665 ;

mob: 099 8156 458

Zamjenik predsjednice: Damir Ikić

Dr. Franje Tuđmana 47/II, 10450 Jastrebarsko

e-mail: damir.ikic@dirh.hr

tel: 01 6281 546

mob: 099/8156-454,

3. KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Željko Matijašić

B. Frankopana 11, 47300 Ogulin

e-mail: zeljko.matijasic@dirh.hr

tel: 047/531-499

fax: 047/531-499

mob: 099/8156-526

Zamjenik predsjednika: Branka Horvatić
Trg bana Petra Zrinskog 8, 47000 Karlovac

e-mail: branka.horvatic@dirh.hr

tel: 047/638 815

mob: 099/8156 525

4. SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Vesna Rukavina

Trg bana Josipa jelačića 2, 44400 Glina

e-mail: vesna.rukavina@dirh.hr

tel: 044 882 022

mob: 099/8156-530

Zamjenik predsjednice: Dalibor Kovačević

Trg dr. Franje Tuđmana 2, 44330 Novska

e-mail: dalibor.kovacevic@dirh.hr

tel: 044 800 085

mob: 099 8156 532

5. BJELOVARSKO - BILOGORSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Renata Ćurić

Petra Zrinskog 13/II, 43000 Bjelovar

e-mail: renata.curic@dirh.hr

tel: 043 221808

mob: 099/8156 404

Zamjenik predsjednika: Denis Sever

Milana Novačića 13, 43 240 Čazma

e-mail: denis.sever@dirh.hr

tel: 043 771 490

mob: 099/7087009

PODRUČNI URED VARAŽDIN

6. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Damir Ramuščak

Kratka 1, 42000 Varaždin

e-mail: damir.ramusnak@dirh.hr

tel: 042 313 822

mob: 099/8156-442

Zamjenik predsjednika: Zorana Sedlanić-Cecelja

Kratka 1, 42000 Varaždin

e-mail: zorana.sedlaniccecelja@dirh.hr

tel: 042 313 822
mob: 099/8156-493

7. KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Katica Golubić
Stjepana Radića 1, 48 350 Đurđevac
e-mail: katica.golubic@dirh.hr
tel: 048 811 116
mob: 099/815 6489
fax 048/ 818 400
Zamjenik predsjednice: mr. sc. Josip Bunta
Matije Gupca 2, 48 000 Koprivnica
e-mail: josip.bunta@dirh.hr
tel: 048 222 825
mob: 099/8156-412

8. KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Vesna Petek
Trg Ljudevita Gaja 12, 49000 Krapina
e-mail: vesna.petek@dirh.hr
tel i fax: nema
mob: 099 3647 449
Zamjenik predsjednika: Vlatka Brlečić
Trg Matije Gupca 20, 49240 Donja Stubica
e-mail: vlatka.brlecic@dirh.hr
tel i fax: 049 286 909
mob: 099 8156 445

9. MEĐIMUSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Marijan Glavina
Zrinsko Frankopanska 9, 40 000 Čakovec
e-mail: marijan.glavina@dirh.hr
tel: 040 370 801
mob: 099/8156-502
Zamjenik predsjednika: Vladimir Rapaić
Zrinsko Frankopanska 9, 40 000 Čakovec
e-mail: vladimir.rapaic@dirh.hr
tel: 040 396 840
mob: 099/815 6503

PODRUČNI URED SPLIT

10. SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: dr.sc. Svjetlana Milin Radić

Mike Tripala 6, 21000 Split
e-mail: svjetlana.milinradic@dirh.hr

tel: 021 444 064

mob: 099/8156-339

Zamjenik predsjednice: Marijo Vučković
Stjepana Gunjače 12, 21230 Sinj
e-mail: mario.vuckovic@dirh.hr
tel: 021 822 563
mob: 099/8156 338

11. DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Milivoj Dominiković
Stjepana Radića 3, 20350 Metković
e-mail: milivoj.dominikovic@dirh.hr
tel: 020 681 977

mob: 099/8156-482

Zamjenik predsjednika: Darko Rukavina
Vukovarska 2, pp 79, 20000 Dubrovnik
e-mail: darko.rukavina@dirh.hr
tel: 020 351 023
mob: 099/8156 434

12. ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Franka Petković
Velimira Škorpika 13B 22000 Šibenik
e-mail: franka.petkovic@dirh.hr
tel: 022 213 519

mob: 099/8156 252

Zamjenik predsjednika: Ivana Baljkas
Velimira Škorpika 13B 22000 Šibenik
e-mail: ivana.baljkas@dirh.hr
tel: 022/ 448276
mob: 099/8156485

13. ZADARSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Tea Vrančić
Dr. Franje Tuđmana 82 , 23210 Biograd
e-mail: tea.vrancic@dirh.hr
tel: 023/384-516

mob: 099/2439-043

Zamjenik predsjednika: Sandra Štajdohar
Ivana Mažuranića 30, 23000 Zadar
e-mail: sandra.stajdohar@dirh.hr
tel: 023/327 819
mob: 099/9881 449

PODRUČNI URED RIJEKA

14. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Melanija Kramarić

Zagrebačka 19, 51000 Rijeka

e-mail: melanija.kramaric@dirh.hr

tel: 051/312-311 26

fax: 051 320 139

mob: 099/8156-379

Zamjenik predsjednice: Renato Vičević

Zagrebačka 19, 51000 Rijeka

e-mail: renato.vicevic@dirh.hr

tel: 051 312 311

mob: 099/8156-381

15. ISTARSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Lovorka Tomičić

Sv.Teodora 2, 52100 Pula

e-mail: lovorka.tomicic@dirh.hr

tel: 052 218 309

mob: 099/8156-386

Zamjenik predsjednice: Aneta Verzon

Sv.Teodora 2, 52100 Pula

e-mail: aneta.verzon@dirh.hr

tel: 052 218 309

mob: 099/8156-388

16. LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Ljiljana Šarić

Trg Stjepana Radića 1-3, 53000 Gospić

e-mail: ljiljana.saric@dirh.hr

tel: 053 560-739

mob: 099/8156-397

Zamjenik predsjednika: Tanja Gavrić

Trg Stjepana Radića 1-3, 53000 Gospić

e-mail: tanja.gavric@dirh.hr

tel: 053 560 739

mob: 099/8156-457

PODRUČNI URED OSIJEK

17. OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Valerija Pašalić

Pape Ivana Pavla II, kbr 4, 31400 Đakovo

e-mail: valerija.pasalic@dirh.hr

tel: 031 815 180
mob: 099/8156-341
Zamjenik predsjednice: Maja Blažević
Ivana Pavla II, 4. 34000 Đakovo
e-mail: maja.blazevic@dirh.hr
tel: 031 811 343
mob: 099/8156-350

18. BRODSKO – POSAVSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Damir Agičić
Naselje Slavonija 1/11, 35000 Slavonski Brod
e-mail: damir.agicic@dirh.hr
tel: 035 409 878, 409-685
mob: 099/ 8156-357
Zamjenik predsjednika: Snježana Marušić
Trg K. Tomislava 1, 35400 Nova Gradiška
e-mail: snjezana.marusic@dirh.hr
tel: 035 361 832
mob: 099/8156-359

19. POŽEŠKO – SLAVONSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Slavica Sučevac
Kamenita vrata 10, 34000 Požega
e-mail: slavica.sucevac@dirh.hr
tel: 034 272 265
mob: 099/8156-364
Zamjenik predsjednika: Mario Šegota
Kamenita vrata 10, 34000 Požega
Trg bana Jelačića 18, 34 550 Pakrac
e-mail: mario.segota@dirh.hr
tel: 034 412 350
mob: 099/8156-367

20. VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Nada Ćaleta
J.J.Strossmayera 18, 32270 Županja
e-mail: nada.caleta@dirh.hr
tel: 032/826-350
mob: 099/8156-373
Zamjenik predsjednice: Željka Bosnić
Olajnica 19, II kat, 32000 Vukovar
e-mail: zeljka.bosnic@dirh.hr
tel: 032 835 924
mob: 099/8156-368

21. VIROVITIČKO – PODRAVSKA ŽUPANIJA

Predsjednik stožera: Silvija Šimek-Orlić

Trg Sv. Josipa 10, 33520 Slatina

e-mail: silvija.simek-orlic@dirh.hr

tel: 033 551-270

mob: 099/8156-420

Zamjenik predsjednika: István Karácsónyi

Trg Kralja Zvonimira 2, 33000 Virovitica

e-mail: istvan.karacsonyi@dirh.hr

tel: 033 721 030

mob: 099 8156 405

PRILOG II/2 - Hrvatski veterinarski institut – kontakti

HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT

Savska cesta 143, 10 000 Zagreb

Telefon: 01/612 36 66

Telefax: 01/619 08 41

e-mail: ured@veinst.hr

VETERINARSKI ZAVOD RIJEKA

Podmurvice 29, 31 000 Rijeka

Telefon: 051/67 8738, 051/672 627

Telefax: 051/67 84 97

VETERINARSKI ZAVOD SPLIT

Poljička cesta 33, 21 000 Split

Telefon: 021/37 07 52, 021/371 582

Telefax: 021/37 07 55

VETERINARSKI ZAVOD KRIŽEVCI

Zakmardijeva 10, 48 260 Križevci

Telefon: 048/68 14 16, 048/279 251

Telefax: 048/279 255

VETERINARSKI ZAVOD VINKOVCI

J. Kozarca 24, 32 100 Vinkovci

Telefon: 032/33 12 88, 032/338 449

Telefax: 032/33 26 15

PRILOG II/3 - Objekt za preradu nusproizvoda kategorije 1 – adresa i kontakt

AGROPROTEINKA d.d
10 361 Sesvetski Kraljevac
Industrijska cesta bb

Telefon: 01/20 46 776

Telefaks: 01/20 46 774

Call centar 072/500 - 605

PRILOG II/4 - REFERENTNI LABORATORIJ EU ZA BOLEST PLAVOG JEZIKA

Laboratorio Central de Veterinaria - Área de Sanidad Animal

Ctra. M-106, P.K. 1,4 2

8110 Algete (Madrid)

ESPAÑA

<https://www.mapa.gob.es/en/ganaderia/temas/laboratorios/referencia-union-europea-oie/>

PRILOG II/5 - MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE UPRAVA ZA VETERINARSTVO I SIGUNOST HRANE

Planinska 2a
10 000 Zagreb
Tel.; 01 6443540
Fax: 01 6443 899

PRILOG II/5

NARUDŽBENICA OPREME U KRIZNIM SITUACIJAMA LKS

Predsjednik LKS (ime i prezime, vl. potpis):

Datum: _____

Mjesto: _____

Popis potrebne opreme:

Redni broj		Naziv artikla	Veličina	Količina	Pakiranje
I		Zaštitna odjeća i obuća			
1.		Zaštitno odijelo- bijela kuta	XXL		kom
			XL		kom
			L		kom
2.		Zaštitno odijelo(kombinezon za jednokratnu uporabu)	XXL		kom
			XL		kom
			L		kom
3.		Zaštitna kapa za jednokratnu uporabu			kom
4.		Zaštitne rukavice-gumene, čvrste	S		pari
			M		pari
			L		pari
5.		Zaštitna pregača od gumiranog platna	L		kom
			XL		kom
			XXL		kom
6.		Zaštitne rukavice- za jednokratnu primjenu (kutija po 100 kom)	S		kut
			M		kut
			L		kut
7.		Zaštitna maska za lice- za jednokratnu upotrebu			kom
8.		Zaštitna maska za lice sa filterom- jednokratna			kom

9.		Zaštitne naočale- tipa maske, prozirne			kom
10.		Gumene čizme- do koljena, antisklisklizajući đon	39		pari
			40		pari
			42		pari
			44		pari
			45		pari
			46		pari
			47		pari
11.		PVC navlake za cipele- čvrste, do koljena, nepromočne			kom
12.		PVC navlake za cipele- kratke, nepromočne			kom
II		Sredstva za dezinfekciju			
14.		Natrijeva lužina (NaOH) pakiranje 2 kg			kg
15.		Dezinficijens u prahu pakiranje 1 kg	aktivna tvar: kalijev peroksimonosulfat, natrijev dodecibenzensulfonat, sulfaminska kiselina		kg
16.		Prskalice za dezinfekciju (leđne, motorne)	najmanja zapremina 15L		kom
17.		Koncentrirani dezinficijens- pakiranje od 3L	aktivna tvar: bezalkonij, glutaraldehid, glioksal		kom
III		Oprema za uzorkovanje			
18.		Šprice za jednokratnu uporabu (kutija 100kom)	5 ml		kut
			10ml		kut

19.	Igle za jednokratnu uporabu (kutija 100 komada)	1,2*50		kut
		2,1*80		kut
		2,1*60		kut
		1,1*38		kut

20.	Vakuumske epruvete (kutija 100 komada)			kut
21.	Vakuumske epruvete-sterilne za bris (kutija 100 komada)			kut
22.	Igle za vakuumske epruvete (kutija 100 komada)	0,80*40		kut
23.	Plastične vrećice 5L			kom
24.	Plastične vrećice 10L sa samoljepljivom trakom za zatvaranje otvora vrećice			kom
25.	Samoljepljive etikete(pakiranje 100-200 kom)			kut
26.	Marker flomasteri			kom
27.	Sprej u boji za označavanje 400 ml			kom
28.	Traka za označavanje terena (traka upozorenja)	1 kolut trake mora biti najmanje 50m dužine, najviše 10 cm širine Boja :bijela s crvenim natpisom ZABRANJEN PRISTUP		kolut
29.	Plastična kutija s poklopcem	Od tvrde plastike, bez ručke za nošenje, najmanje dimenzija: dužine 48cm, širina 30cm, dubina 26cm		kom
30.	Kreda u boji- crvena			kom
31.	Celulozna vata (staničevina)			kom
32.	Plastična kutije od 300g- s poklopcem na navoj			kom

33.	Prijenosni hladnjaci za prijevoz uzoraka	Zapremnina 20-30 L		kom
34.	Uložak za hladnjak			kom
IV	Sredstva za pranje i čišćenje			

35.	Deterđenti (pakiranje 3kg)			kom
36.	Sapuni za pranje ruku- antibakterijski			kom
37.	Visokotlačni uređaj za pranje s topлом i hladnom vodom			kom
38.	Četke- grube za pranje prostora			kom
39.	Četke za pranje ruku			kom
40.	Metle- duga drška			kom
41.	Kante (10L)			kom
42.	Spužve			kom
43.	Velike plastične vreće za smeće(70x110L)	Pakirano po 10 kom		paketa
IV	Sredstva za sputavanje i usmrćivanje			
44.	Pištolj za omamljivanje, usmrćivanje životinja (goveda i svinje)			kom
45.	Streljivo za pištolj za omamljivanje/usmrćivanje	Kutije od 50 kom streljiva		kut
46.	Injekcijska otopina za usmrćivanje	Pakiranje 50ml: aktivna tvar embutramid 200mg mebenzonijev jodid 50mg		bočica
47.	Čelične omče za usmrćivanje- sa drškom			kom
V	Oprema za pisanje			kom
48.	Flipchart ploča			kom
49.	Marker- crveni			kom
50.	Marker- crni			kom
51.	Brisalica ploče			kom

Odgovorna osoba- naručitelj/Ime i prezime

UPUTSTVA ZA VETERINARE

SADRŽAJ:

I.	PRIRODA BOLESTI	39
II.	DIJAGNOSTIKA	41
III.	SUMNJA NA POJAVU NA GOSPODARSTVU.....	42
IV.	POTVRDA BOLESTI	43
V.	EPIDEMIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE	44
VI.	ODREĐIVANJE PODRUČJA	44
VII.	MJERE NA ZARAŽENOM PODRUČJU	45
VIII.	MJERE NA UGROŽENOM PODRUČJU	45
IX.	PROMET ŽIVOTINJA IZVAN ZARAŽENOG I/ILI UGROŽENOG PODRUČJA.....	46
X.	OGRANIČENJE KRETANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG SJEMENA, JAJNIH STANICA I ZAMETAKA	46
XI.	NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA GOVEDA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI.....	46

I. PRIRODA BOLESTI

1. ETIOLOGIJA

Bolest plavog jezika (BPJ) je nekontagiozna virusna bolest domaćih i divljih preživača koju prenose insekti (komarčići iz roda *Culicoides*).

Uzročnik je RNA virus, porodica Reoviridae, rod Orbivirus,. Do sada je identificirano 24 različitih serotipova virusa.

2. OTPORNOST VIRUSA

- Inaktivira ga temperatura od 50°C / 3 sata ; temperatura od 60°C/15 minuta
- Osjetljiv je na pH<6.0 i >8.0
- Inaktivira ga β-propiolakton
- Inaktiviraju ga jodofori (jodni preparati) i fenoli
- Vrlo je stabilan u prisutnosti proteina (npr. može preživjeti godinama u krvi pohranjenoj na 20°C)

3. PRIJEMLJIVE ŽIVOTINJE

Virus bolesti plavog jezika može inficirati mnoge domaće i divlje preživače, uključujući ovce, koze, goveda, jelene, bizone, antilope i losove. Klinički manifestna bolest najčešća je u ovaca, povremeno se može javiti u koza, a rijetko u goveda (kliconoše).

4. EPIZOOTIOLOGIJA

BPJ je nekontagiozna zarazna bolest sa izraženom sezonosti. Biološki se virus prenosi komarčićima iz roda *Culicoides*. Moguć je i mehanički prijenos virusa putem drugih hematofagnih insekata kao što su komarci i obadi (od manjeg značaja), te putem kirurške opreme i injekcijskih igala.. Izvor zaraze su bolesne životinje i životinje kliconoše (najčešće goveda zbog duge viremije). Virus se može naći i u sjemenu, pa je moguća infekcija putem prirodnog pripusta ili umjetne oplodnje.

5. PATOGENEZA

Virus inficira endotelne stanice u kojima uzrokuje otečenje i nekrozu, te kasniju regenerativnu hiperplaziju i hipertrofiju endotela, zbog čega dolazi do začepljenja krvnih žila, staze i eksudacije. Rezultat je hipoksija površinskog epitela s razvojem ozljeda epitela. Na jačinu oštećenja tkiva utječu mehaničke ozljede, stres i bakterijske infekcije. U visokoj koncentraciji virus se može naći u slezeni, tonsilama i limfnim čvorovima.

6. INKUBACIJSKI PERIOD

U ovaca inkubacijski period traje od 5 do 20 dana. U goveda viremija započinje 4 dana nakon infekcije, najčešće bez kliničkih znakova bolesti. Životinje su infektivne za vektore nekoliko tjedana.

7. KLINIČKA SLIKA

Većina infekcija virusom BPJ klinički je inaparentna. Teži oblik bolesti javlja se najčešće u ovaca.

U ovaca, klinički znakovi uključuju vrućicu, pojačano slinjenje, potištenost i dispneju. U početku iscijedak iz nosa je bistar, a kasnije postaje mukopurulentan i suši se u obliku krasta u okolini nosnice. Usne i uške su hiperemične, te se javlja edem usana, jezika, uški i međuviličnog prostora. Jezik katkad može postati cijanotičan i viriti iz usta.

U ustima nalazimo erozije i ulceracije, a njihovim širenjem mogu nastati nekroze sluznice. Krunski rubovi papaka često su hiperemični, a papci bolni, zbog čega se životinje otežano kreću. Kod gravidnih životinja može doći do malformacije ploda u vidu poremećaja u razvoju SŽS-a ili pobačaja, a kao posljedica infekcije in utero može se razviti hidrocefalus kod ploda. Od ostalih kliničkih znakova mogu se javiti tortikolis, povraćanje, pneumonija i konjunktivitis. Stopa smrtnosti varira ovisno o soju virusa.

U goveda se najčešće javlja subklinička infekcija, često su jedini znakovi bolesti promjena broja leukocita i variranje tjelesne temperature. Rijetko se javlja blaga hiperemija, vezikule ili ulceracije po sluznici usta, hiperemija krunskog ruba papaka ili vezikularni ili ulcerativni dermatitis. U bikova se može javiti prolazni sterilitet. Inficirane krave mogu oteliti telad sa hidrocefalusom ili sa cerebralnim cistama.

U koza se također javlja subklinička infekcija.

8. PATOLOŠKE PROMJENE

U ovaca nalazimo edem usana, jezika, uški i međuviličnog prostora. Na nosnicama se može naći sasušeni, krastavi eksudat. Krunski rubovi papaka često su hiperemični. U usnoj šupljini čest su nalaz petehije, ulceracije i erozije, posebno na jeziku i dentalnoj ploči, a mukozne membrane mogu biti nekrotične ili cijanotične. Traheja je hiperemična, često ispunjena pjenušavim sadržajem, a u prsnoj šupljini nalazi se tekućina. U predželucima nalazimo hiperemiju i katkad erozije. Na srcu se mogu naći petehije, ehimoze i nekrotična žarišta.

Patognomoničan nalaz su krvarenja na bazi pulmonalne arterije.

Na skeletnom mišiću mogu se naći fokalne hemoragije ili nekroze.

9. MORBIDITET I MORTALITET

U ovaca težina bolesti varira u odnosu na pasminu, soj virusa i utjecaj stresa iz okoline. Morbiditet može doseći i 100%. Stopa mortaliteta obično se kreće od 0-30%, ali u visoko prijemljivih ovaca može doseći i 70%.

U goveda i koze bolest je obično asimptomatska, simptomi se javе u 5% životinja.

10. DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

U ovaca se diferencijalno dijagnostički u obzir treba uzeti:

- Zarazni ektim ovaca i koza
- Slinavka i šap

- Boginje ovaca
- Zarazna šepavost ovaca
- Vezikularni stomatitis

U goveda se diferencijalno dijagnostički u obzir treba uzeti:

- Slinavka i šap
- Zarazna korica goveda
- Zarazni rinotraheitis goveda
- Parainfluenca

II. DIJAGNOSTIKA

Na BPJ može se posumnjati kada se tijekom sezone vektora uoči pojave karakterističnih znakova bolesti. Za potvrdu bolesti potrebno je obaviti laboratorijsko testiranje.

1. Način slanja uzoraka na dijagnostičko pretraživanje

Uzorci se:

- prevoze i pohranjuju u nepropusnim spremnicima
- pohranjuju na temperaturi hladnjaka
- isporučuju u laboratorij u najkraćem roku
- drže u paketu u kojem se za hlađenje koriste ledeni ulošci umjesto vlažnog leda - tkiva i organi smještaju se u zasebne, zapečaćene, propisno označene plastične vrećice, potom se smještaju u veće i čvršće vanjske spremnike i pakiraju s dovoljnom količinom upijajućeg materijala.

Vanjska strana paketa mora sadržavati adresu odredišnog laboratorija, a treba istaknuti i sljedeći naznak: životinjski patološki materijal; pokvarljivo; lomljivo; ne otvarati izvan laboratorija za bolest plavog jezika.

Prijemni laboratorij mora unaprijed biti obaviješten o vremenu i načinu stizanja uzorka.

U zračnom prijevozu uzorka koji se prevoze u Referentni laboratorij EU, paket mora biti označen u skladu s propisima Međunarodne udruge za prijevoz uzorka zrakoplovom (IATAe).

2. Dopis koji se šalje uz uzorke

U dopisu je potrebno navesti sve relevantne podatke: osoba (i institucija) koja je uzimala uzorke, nadnevak, lokacija, vlasnik, vrsta, dob i broj životinja, broj prijemljivih životinja na gospodarstvu/ objektu/nastambi/dvorištu i druge relevantne podatke.

Dopis se mora pisati nakon završenog uzorkovanja, dezinfekcije prijenosnog hladnjaka i odlaganja zaštitne opreme, kako bi se onemogućilo širenje virusa samim dopisom i priborom za pisanje.

3. Način uzimanja i obrade uzorka

Potrebno je prikupiti uzorke krvi (za izolaciju virusa) i seruma od nekoliko febrilnih životinja, u što kraćem vremenu od početka infekcije. Krv se sakuplja u epruvete s antikoagulansom. Ukoliko se radi o mrtvim životnjama treba dostaviti slezenu, koštanu srž, limfne čvorove, jetra i krv iz srca.

Uzorke treba uzeti i od janjadi koja pokazuje kongenitalne simptome bolesti: krv i serum, a ako su dostupni treba prikupiti i uzorke tkiva slezene, pluća i mozga.

Sve uzorke potrebno je transportirati na temperaturi hladnjaka (4°C), nikako ne zamrznute. Uzorke je potrebno poslati u laboratorij što je prije moguće.

III. SUMNJA NA POJAVU BPJ NA GOSPODARSTVU

Temeljem Pravilnika 73/09

Ako se na gospodarstvu koje se nalazi u zoni koja nije pod ograničenjem u smislu odredbi Pravilnika 73/09 nalazi jedna ili više životinja sumnjivih na bolest plavog jezika, ovlašteni veterinar odmah mora provesti službeno istraživanje u svrhu potvrđivanja ili isključivanja bolesti plavog jezika.

Odmah po prijavi o sumnji na bolest plavog jezika, veterinarski inspektor:

- a) mora staviti gospodarstvo ili gospodarstva pod službeni nadzor;
- b) mora:
 - I. popisati sve životinje na gospodarstvu, tako da posebno navede broj uginulih, zaraženih ili životinja sumnjivih na zarazu, prema vrsti. Popis životinja mora redovito biti ažuriran i u njega trebaju biti upisane sve novorođene životinje tijekom razdoblja dok postoji sumnja na bolest, podaci s popisa moraju se po zahtjevu moći proizvesti i provjeriti prilikom svake posjete gospodarstvu
 - II. prikupiti podatke o mjestima koja omogućuju preživljavanje vektora ili im pružaju zaklon, a posebno mjestima koja im omogućuju razmnožavanje;
 - III. provesti epidemiološko ispitivanje
 - IV. redovito posjećivati gospodarstvo ili gospodarstva i pri svakoj posjeti provoditi detaljan klinički pregled životinja, a gdje je to potrebno i patoanatomsku pretragu uginulih životinja ili životinja sumnjivih da su zaražene te, ako je potrebno, dostaviti uzorke na laboratorijsku pretragu kako bi se potvrdila bolest.
- c) mora osigurati da:
 - I. se provodi zabrana kretanja životinja prijemušljivih na oboljenje, s ili na gospodarstvo ili gospodarstva;

- II. su životinje zatvorene za vrijeme aktivnosti vektora tamo gdje je to moguće;
 - III. su životinje, objekti u kojima se drže i njihov okoliš (naročito mjesta pogodna za *Cullicoides-e*) redovito tretirani odobrenim insekticidima. Učestalost tretmana potrebnih za sprječavanje zadržavanja vektora na životinjama i razmnožavanja vektora što je dulje moguće, određuje Uprava, uzimajući u obzir postojanost insekticida i klimatske uvjete;
 - IV. su trupovi uginulih životinja neškodljivo uklonjeni, uništeni, spaljeni ili zakopani u skladu s posebnim propisom kojim se uređuju zdravstveni uvjeti vezani za nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi
- 3) Vlasnik ili posjednik životinje za koju se sumnja da je zaražena virusom BPJ mora provoditi sve propisane preventivne mjere
 - 4) Uprava može odrediti provedbu gore navedenih i na drugim gospodarstvima u slučaju kad njihova lokacija, zemljopisni položaj ili njihovi kontakti s gospodarstvom na kojem postoji sumnja na bolest ukazuju na moguću kontaminaciju.
 - 5) Osim gore navedenih odredbi odnosu na životinje koje slobodno žive u prirodi, može se odrediti i provedba posebnih mjera u skladu s posebnim postupkom (Postupkom Europske komisije)
 - 6) Mjere ostaju na snazi sve dok Uprava službeno ne isključi sumnju na bolest plavoga jezika.

IV. POTVRDA BOLESTI

Temeljem Pravilnika 73/09

Kad je bolest plavog jezika službeno potvrđena od Uprave, veterinarski inspektor mora:

- a) narediti klanje životinja kad to smatra potrebnim, o čemu Uprava mora izvijestiti Europsku komisiju, kako bi se spriječilo širenje epidemije;
- b) narediti neškodljivo uklanjanje, uništavanje, spaljivanje ili zakapanje lešina životinja u skladu s posebnim propisom kojim se uređuju zdravstveni uvjeti vezani uz nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (Pravilnik 87/09);
- c) osigurati provedbu mjera koje se provode pri postavljanju sumnje na zaraznu bolest i na drugim gospodarstvima u krugu 20 kilometara (uključujući i zaraženo područje) oko zaraženog gospodarstva ili gospodarstava;
- d) osigurati provedbu mjera usvojenih u skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije), osobito u odnosu na provedbu programa cijepljenja ili drugih

mjera, a ako je potrebno i pokrenuti inicijativu za pokretanje programa cijepljenja, o čemu Uprava izvještava Europsku komisiju;

- e) provesti epidemiološko istraživanje

Napomena: epidemiološko istraživanje provodi veterinarski inspektor

V. EPIDEMIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE

U skladu s člankom 7. Pravilnika 73/09.

Epidemiološko istraživanje uključuje:

- a) utvrđivanje trajanja razdoblja tijekom kojega je bolest plavog jezika prisutna na gospodarstvu;
- b) utvrđivanje mogućeg izvora bolesti plavog jezika na zaraženom gospodarstvu, popis drugih gospodarstava koja posjeduju životinje koje su mogle biti zaražene iz istog izvora;
- c) utvrđivanje prisutnosti i rasprostranjenosti vektora;
- d) utvrđivanje kretanja i prometa životinja s/nam gospodarstvo, te utvrđivanje uklanjanja lešina s gospodarstva

Napomena: epidemiološko istraživanje provodi veterinarski inspektor

Podaci prikupljeni u okviru epidemiološkog istraživanja moraju biti dostavljeni Upravi za veterinarstvo (Izviješće o epidemiološkom istraživanju nalazi se u Prilogu IV)

Koordinaciju provedbe svih aktivnosti i mjera koje se provode u svrhu iskorjenjivanja BPJ, kao i koordinaciju provedbe epidemiološkog istraživanja, provodi nacionalni krizni stožer.

VI. ODREĐIVANJE PODRUČJA

Pravilnik 73/09, članak 8.

Osim mjera koje se provode u slučaju potvrđenog slučaja BPJ, Uprava će odrediti i granice zaraženog i ugroženog područja. Pri određivanju granica područja treba uzeti u obzir zemljopisne, administrativne, ekološke i epidemiološke faktore povezane s pojavom bolesti plavoga jezika i mogućnosti provedbe kontrole.

Područja:

- a) Zaraženo područje je područje u krugu polumjera od najmanje 100 km od gospodarstva na kojem je utvrđena bolest plavoga jezika;
- b) Ugroženo područje je područje u krugu polumjera najmanje 50 km od granice zaraženog područja i u kojem cijepljenje životinja protiv bolesti plavoga jezika nije provođeno tijekom proteklih dvanaest mjeseci;

Kada je ugroženo ili zaraženo područje smješteno na teritoriju više od jedne države članice

Europske unije, Uprava surađuje s nadležnim tijelom država članica Europske unije kako bi se odredile granice područja na koja se odnose točke a) i b) ovoga stavka.

3) Uprava dostavlja Europskoj komisiji dokumentiran zahtjev za promjenom granica gore navedenih područja, uzimajući u obzir:

- a) zemljopisni položaj i ekološke faktore;
- b) meteorološke uvjete;
- c) prisutnost, raširenost i vrstu vektora;
- d) rezultate epidemiološkog ispitivanja provedenog u skladu s člankom 7. Pravilnika 73/09;
- e) rezultate laboratorijskih pretraživanja;
- f) provođenje dodatnih naređenih mjera, osobito dezinsekcije.

VII. MJERE NA ZARAŽENOM PODRIČJU

U skladu s Pravilnikom 73/09, članak 9.

- 1) Unutar zaraženoga područja moraju se provesti sljedeće mjere:
 - a) provedba epidemiološkog nadziranja i programa pretraživanja sentinel goveda (ili drugih preživača ako goveda nema) i populacije vektora;
 - b) zabrana izlaska životinja izvan zaraženoga područja. U skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije), izuzeće od zabrane izlaska može se primjeniti na životinje koje se nalaze u dijelu zaraženoga područja u kojemu je dokazana odsutnost cirkulacije virusa ili odsutnost vektora.

VIII. MJERE NA UGROŽENOM PODRUČJU

U skladu s Pravilnikom 73/09, članak 10. U ugroženom području moraju se provoditi mjere koje se provode na zaraženom području.

IX. PROMET ŽIVOTINJA IZVAN ZARAŽENOOGA I/ILI UGROŽENOOGA PODRUČJA

U slučaju izuzeća od provedbe mjera na zaraženom i ugroženom području, pravila koja se odnose na kretanje i premještanje životinja u i izvan zaraženog i ugroženog područja određuju se u skladu s Uredbom 1266/2007.

X. OGRANIČENJE KRETANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG SJEMENA, JAJNIH STANICA I ZAMETAKA

Ograničenja kretanja životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka određuje se u skladu s Uredbom 1266/2007 te mjerama koje na prijedlog NKS donosi Uprava.

XI. NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA GOVEDA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI

U slučajevima kada će se provoditi, usmrćivanje onih vrsta životinja za koje u ovom kriznom planu nema izdvojenog Naputka, provoditi će se sukladno uputi Uprave u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima iz područja zaštite životinja prilikom usmrćivanja te koda Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE) (*Terrestrial Code, Killing of animals for disease control purposes, Chapter 7.6.*).

1. Opće odredbe

- 1) Predsjednik LKS mora osigurati dovoljan broj veterinara i osoblja koje će provesti usmrćivanje životinja na način da se životnjama ne uzrokuje nepotrebna patnje, bol i strah, a također mora osigurati i nadzor nad čitavim postupkom.
- 2) Osoblje ne smije započeti sa usmrćivanjem životinja bez prisutnosti veterinara ili veterinarskog inspektora.

Usmrćivanje životinja se izvodi u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08) i ovim Naputkom.

- 3) Nakon što započne postupak usmrćivanja, životinje moraju biti usmrćene čim je prije moguće, a do trenutka usmrćenja sa životnjama se mora postupati na način da se osigura njihova dobrobit (životnjama moraju biti osigurani primjereni uvjeti držanja te moraju biti, u skladu s potrebama, hranjene i napajane).
- 4) Svi postupci sa životnjama kao i kretanje životinja treba se svesti na što je moguće manju mjeru te trebaju biti izvođeni u skladu s danim uputama.
- 5) Usmrćivanje životinja može obavljati samo za to osposobljeno osoblje.

- 6) Usmrćivanje životinja treba obavljati pri dnevnoj svjetlosti, a ako se mora nastaviti i noću potrebno je osigurati odgovarajuću rasvjetu.
- 7) Odgovorni veterinar ili veterinarski inspektor odlučuje hoće li se životinje usmrtiti u zatvorenom prostoru (nastambi) ili na otvorenom pri čemu postupak, ukoliko je to moguće, treba biti obavljen na nepropusnoj podlozi..
- 8) Usmrćivanje životinja mora se obaviti učinkovito i na propisani način tako da se osigura dobrobit životinja i da se poštuju mjere zaštite osoblja koje obavlja usmrćivanje, a u slučaju odlaganja usmrćenja isto mora biti obavljeno što je moguće prije.
- 9) Oprema koja se koristi za usmrćivanje životinja mora biti u ispravnom stanju i redovno održavana.
- 10) Kad se životinje usmrćuju u svrhu kontrole bolesti, metode usmrćivanja koje se koriste moraju izazvati trenutnu smrt životinje ili trenutni gubitak svijesti što mora trajati do smrti životinje, a u slučaju kada gubitak svijesti nije trenutan, vraćanje k svijesti ne smije uzrokovati patnju, bol i strah.
- 11) Mlade životinje moraju biti usmrćene prije starijih životinja, zaražene životinje trebaju biti usmrćene prve zbog biosigurnosnih razloga, nakon toga životinje koje su bile s njima u kontaktu i tek nakon toga preostale životinje.
- 12) Postupak usmrćivanja životinja mora biti pod nadzorom, a u svrhu zaštite dobrobiti životinja, zaštite osoblja i zbog biosigurnosnih razloga.
- 13) Po završenom usmrćivanju životinja veterinar mora provjeriti da su sve životinje mrtve i tek nakon toga dopustiti provođenje drugih postupaka na životinjama.
- 14) Po završetku usmrćivanja životinja treba sastaviti pisano izvješće koje uključuje metodu kojom su životinje usmrćene, djelotvornost usmrćivanja i osiguranje biosigurnosnih mjera.
- 15) Usmrćivanje životinja treba biti obavljeno na mjestu koje neće biti izloženo javnosti.

Veterinarski inspektor treba osigurati upute za osoblje i logističku potporu za provođenje postupaka usmrćivanja životinja na svim zaraženim gospodarstvima u svrhu osiguranja dobrobiti i zdravlja životinja.

Na svako zaraženo gospodarstvo treba biti raspoređena stručna skupina koja je odgovorna nadležnom veterinarskom inspektorom. Skupina se mora sastojati od osoblja osposobljenog za provođenje svih traženih postupaka, jer u nekim situacijama od osoblja može biti zatraženo da obavlja više poslova. U svakoj se skupini mora nalaziti veterinar. Također mora biti osiguran dovoljan broj osoblja i skupina da se spriječe zastoji.

Elementi koje treba uzeti u obzir pri planiranju usmrćivanja životinja

Na zaraženom gospodarstvu usmrćivanje životinja mora se obaviti na način da se životinje ne izlažu nepotrebnoj patnji, strahu, boli i ozljedama. Plan usmrćivanja životinja na gospodarstvu uključuje i sljedeće:

1. svodenje na najmanju moguću mjeru baratanja životnjama i kretanje životinja,
2. usmrćivanje životinja na zaraženom gospodarstvu,
3. prikupljanje podataka o vrsti, broju, starosti i težini usmrćenih životinja
4. odobrenje za usmrćenje životinja,
5. metode usmrćivanja životinja i naknadu troškova za usmrćene životinje,
6. smještaj i lokaciju životinja,
7. raspoloživost i učinkovitost opreme potrebne za usmrćivanje životinja,
8. popis opreme na gospodarstvu koja će pomoći u postupku baratanja životnjama i usmrćivanja,
9. provođenje biosigurnosnih mjera i mjera zaštite okoliša,
10. mjere zaštite zdravlja osoblja i njihove sigurnosti tijekom provođenja usmrćivanja, 11. blizinu drugih obližnjih gospodarstava na kojima se drže životinje.

2. Posebne odredbe

Zakonska osnova

Zakon o veterinarstvu, članak 25. stavak 1. točka 9., na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor Državnog inspektorata Republike Hrvatske (u dalnjem tekstu: nadležni veterinarski inspektor) može narediti usmrćivanje ili u određenim slučajevima klanje oboljele i na zarazu sumnjive životinje te članak 33. stavak 2. na temelju kojega mjere usmrćivanja i prisilnog klanja zaraženih i na zaraznu bolest sumnjivih životinja može narediti čelnik Uprave ili nadležni veterinarski inspektor.

U skladu sa Zakonom 102/17, 32/19 članak 4. točka 35. usmrćivanje je bilo koji namjerno provedeni postupak koji dovodi do smrti životinje.

Nadležno tijelo može, u skladu s člankom 3. Pravilnika 39/08, prema kojem životinje moraju tijekom kretanja, smještaja, sputavanja, omamljivanja ili usmrćivanja biti pošteđene svih nepotrebnih i dodatnih uzneniranja, boli patnje ili ozljeda, odobriti primjenu drugih postupaka usmrćivanja pri svijesti, pri čemu mora biti osigurano:

- a) da se u slučaju primjene postupaka koji ne izaziva trenutnu smrt životinje (npr. pucanj iz pištolja za omamljivanje) provedu sve potrebne mјere da se životinja što prije usmrti, a u svakom slučaju prije nego se ponovno osvijesti,
- b) da se na životinji ne provode daljnji postupci prije utvrđivanja njezine smrti.

Zakon o veterinarstvu, članak 154. stavak 2., prema kojem veterinarski inspektor obavlja i provodi kontrolu nad provođenjem naređenih mjer za suzbijanje zaraznih bolesti.

Zakon 102/17, 32/19, članak 11. stavak 1. podstavak 3. i 4., u skladu s kojim se usmrćivanje životinja može provesti kad životinja boluje od neizljječive bolesti i u svrhu provođenja mjera za kontrolu bolesti u skladu s propisima iz područja veterinarstva, posebno onih koje mogu ugroziti ljude ili nanijeti velike gospodarstvene štete.

Sukladno Zakonu 102/17, 32/19 člankom 11., stavkom 4., propisano je kako životinju može usmrтiti samo doktor veterinarske medicine ili stručno osposobljen veterinarski tehničar pod nadzorom doktora veterinarske medicine.

Usmrćivanje goveda

U slučaju potrebe koriste se sredstva za smirenje i imobilizaciju životinja.

Kao sredstvo za smirenje goveda može se koristiti sredstvo registrirano u tu svrhu u Republici Hrvatskoj.

Usmrćivanje goveda:

1. Usmrćivanje električnom strujom,
 2. Primjena pištolja ili puške,
 3. Primjena pištolja za omamljivanje s penetrirajućim klinom nakon čega treba uništiti mozak te pristupiti iskrvarenju životinje (životinje moraju biti iskrvarene zarezivanjem barem jedne karotidne arterije ili krvne žile iz koje izlaze (ubod u prsa) ili se može aplicirati T-61.
 4. Primjena nepenetrirajućeg pištolja za omamljivanje koji koristi zrak pod pritiskom ili metke s praznim punjenjem, kod kojega ne dolazi do razaranja moždanog tkiva, izaziva trenutni gubitak svijesti nakon čega se životinju treba odmah usmrтiti iskrvarenjem. **Ovaj se način usmrćivanja primjenjivati pri usmrćivanju životinja u slučaju BSE jer ne dolazi do razaranja moždanog tkiva.**
 5. Smrtonosna injekcija – primjena visokih doza anestetika i sedativa koja uzrokuju depresiju središnjeg živčanog sustava, gubitak svijesti i smrt. U praksi se najčešće koriste barbiturati u kombinaciji s drugim sedativima. Najbolje ih je primijeniti intravenozno, ali može i intraperitonealno ili intramuskularno, ukoliko sredstvo kojim se koristimo nije iritativno.
1. Najprimjerena je upotreba električne opreme za omamljivanje (električna klješta za omamljivanje) koja se može iskoristiti i za usmrćivanje životinje na način da se struja provede i kroz srce.

Slika 1. Klješta za omamljivanje električnom strujom

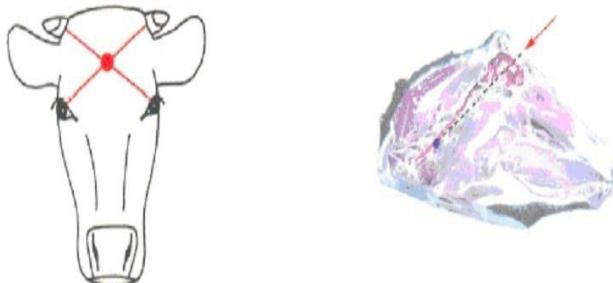
U kliještima za omamljivanje mora se stvarati struja niske frekvencije od 50 Hz s minimalnim naponom od 220 V i jakosti 1,5 A.

Električna struja se primjenjuje u dva stadija, prvo se elektrode smještaju na glavu tako da obuhvate mozak te dolazi do gubitka svijesti i toničko kloničkih grčeva i to u trajanju od 3 sekunde, a odmah nakon toga, isto u trajanju od 3 sekunde, elektrode se smjeste oko prsnog koša tako da obuhvate srce te struja izazove ventrikularnu fibrilaciju i zastoj srca što za posljedicu ima trenutnu smrt.

Zbog veličine kliješta za omamljivanje prikladnije je na ovaj način usmrćivati teladi.

2. Pri primjeni penetrirajućeg pištolja, nepenetrirajućeg pištolja ili kod primjene pištolja ili puške

Optimalan smještaj je na sjecištu dvije zamišljene linije koje se protežu iz kutova očiju na suprotne strane korjena rogova.

Slika 1.

Usmrćivanje teladi

Moguća je jedna od gore navedenih metoda ili primjena T-61.

Utvrđivanje nastupa smrti

Nakon usmrćivanja životinja, a prije provođenja daljnjih postupaka mora biti potvrđena smrt životinja i to provjerom:

1. rada srca,
2. akta disanja i 3. kornealnog refleksa.

1. Prestanak rada srca treba biti utvrđen pomoću stetoskopa, a ne opipavanjem bila, jer nakon provođenja navedenih postupaka usmrćivanja puls nije moguće utvrditi pa taj postupak nije mjerodavan za utvrđivanje smrti životinje.

2. Provjera akta disanja promatranjem prsnoga koša nije siguran način za utvrđivanje nastupa smrti, jer u životinja bez svijesti udisaji mogu biti vrlo spori i plitki tako da pri upotrebi ovog načina utvrđivanja smrti životinja treba biti jako oprezan..

3. Za dokaz postojanja kornealnog refleksa potrebno je dotaknuti površinu očne jabučice. Životinja pri svijesti će pri ovome podražaju trepnuti.

Nedostatak kornealnog refleksa, akta disanja i otkucaja srca u razdoblju duljem od 5 minuta nakon usmrćivanja životinje dokaz je nastupa smrti u životinje.

UPOZORENJE: U slučaju BSE **zabranjena je upotreba** pištolja sa penetrirajućim klinom i ubodi u kičmenu moždinu ili upotreba drugoga oružja ili oruđa koje na bilo koji način ošteće ili prodire u centralni živčani sustav!!!

U slučaju usmrćivanja životinja na otvorenom može biti potrebno postaviti privremenu ogragu odnosno stojnicu za fiksaciju životinje.

U slučaju usmrćivanja životinja u zatvorenom prostoru prvo treba usmrtiti bikove. Ako su životinje već smještene u zatvorenom prostoru bolje je usmrtiti ih u tome prostoru. Ako je to neizvedivo preporuča se da se za usmrćenje životinja koristi primjeren boks za klanje životinja.

Način usmrćivanja goveda u slučaju BSE-a je drugačiji nego kod ostalih zaraznih bolesti životinja. Životinje kod kojih je potrebno provesti pretragu na BSE, moraju biti usmrćene u skladu s posebnim propisima o zaštiti životinja pri usmrćivanju, a da pri tome centralni živčani sustav ostane neoštećen. Za usmrćivanje goveda koriste se farmakološki pripravci i to sredstva za smirenje u kombinaciji sa T61 ili drugim primjerenim sredstvom za usmrćivanje životinja. Također je moguća kombinacija sredstva za smirenje i električne struje visokog napona, ukoliko nam je takva oprema na raspolaganju.

Odgovornosti i sposobljenost stručne skupine

1. Veterinarski inspektor

a. Odgovornosti:

- izrađuje plan djelovanja na zaraženom gospodarstvu,
- određuje i nadzire provođenje postupaka za osiguranje dobrobiti životinja tijekom usmrćivanja, sigurnosti osoblja i nadzire provođenje biosigurnosnih mjera,
- organizira, daje upute i rukovodi skupinom ljudi koji će na zaraženom gospodarstvu obavljati usmrćivanje životinja u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju i ovim Naputkom,
- određuje potrebe u logistici (prijevozna sredstva, rovokopači, bageri, viličari),
- izvješćuje Upravu za veterinarstvo o napretku i problemima,

- podnosi pisano izvješće o provedenom usmrćivanju, u kojem opisuje korišteni način usmrćivanja životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b. Ospozobljenost:

- za procjenjivanje dobrobiti životinja i njihova ponašanja te anatomske i fiziološke procese povezanih sa usmrćivanjem životinja,
- nadzor nad provođenjem svih aktivnosti na gospodarstvu i dostavljanje rezultata na vrijeme,
- svijest o fiziološkim efektima procesa na vlasnika gospodarstva, na članove tima i na javnost,
- učinkovita sposobnost komunikacije.

2.Veterinar

a.Odgovornosti:

- određuje i kontrolira provođenje najprikladnijeg načina usmrćivanja životinja koji neće izazvati nepotrebnu bol, patnju i strah životinja,
- određuje i kontrolira provođenje ili provodi dodatne mjere za zaštitu dobrobiti životinja, uključujući i njihovo usmrćivanje,
- kontrolira provođenje biosigurnosnih mjer u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti unutar i izvan gospodarstva,
- na licu mjesta provjerava opremu za usmrćivanje životinja te kontrolira njezino korištenje s obzirom na osiguranje dobrobiti životinja, sigurnosti ljudi i zaštitu okoliša,
- sudjeluje s veterinarskim inspektorom u pripremanju izvješća o provedenom usmrćivanju, u kojem se opisuje način upotrijebljen za usmrćivanje životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b.Ospozobljenost:

- procjena zaštite dobrobiti životinja, a osobito učinkovitosti načina usmrćivanja životinja u svrhu ispravljanja pogrešaka tijekom postupka usmrćivanja,
- procjena biosigurnosnog rizika.

3.Osoblje koje je zaduženo za postupanje sa životnjama

a.Odgovornosti:

- izrađuje privremenu opremu koja služi za lakše baratanje životnjama, ako je potrebno,
- premješta životinje i sputava ih,

b.Ospozobljenost:

- iskustvo u baratanju životnjama u izvanrednim situacijama.

4.Osoblje koje je zaduženo za usmrćivanje životinja

a.Odgovornosti:

- postupanje sa životinjama na način koji im neće uzrokovati nepotrebne boli, patnje i strah,
- usmrćivanje životinja na način koji uključujući učinkovito omamljivanje i usmrćivanje,

b.Osposobljenost:

- u rukovanju opremom za usmrćivanje životinja,
- za korištenje odgovarajućeg načina usmrćivanja u odnosu na pojedinu životinsku vrstu,
- za procjenu učinkovitosti načina usmrćivanja.

5. Osoblje zaduženo za zbrinjavanje lešina životinja

a.Odgovornosti:

- učinkovito uklanjanje lešina životinja u svrhu omogućavanja usmrćivanja životinja bez zastoja te u svrhu sprječavanja širenja bolesti,

b.Osposobljenost:

- za korištenje opreme i primjene odgovarajuće tehnike uklanjanja lešina životinja s obzirom na vrstu,

6.Vlasnik gospodarstva

a.Odgovornosti:

- pružanje pomoći skupini za suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti, u slučaju potrebe,

b.Osposobljenost:

- treba posjedovati odgovarajuće znanje ili jednako vrijedno iskustvo za brigu o životinjama i uvjetima držanja životinja.

OBRASCI:

- Obrazac za zasjedanje lokalnog kriznog stožera (Word)
- Obrazac za uzorkovanje (Word)
- Epidemiološki upitnik
- Podaci o broju preživača na gospodarstvima u krugu od 2 km od zaraženog područja (Word)
- Komercijalni dokument za prijevoz unutar Republike Hrvatske nusproizvoda životinjskoga podrijetla i prerađenih proizvoda koji nisu za prehranu ljudi u skladu s Pravilnikom o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (Word)
- Priprema provedbe mjera usmrćivanja životinja u okviru iskorjenjivanja zarazne bolesti (Word)
- Obavijest za javnost (Word)
- Upozorenje - Zabranjen promet (Word)
- Upozorenje - Zaraženo gospodarstvo (Word)
- Upozorenje - Zaraženo područje (Word)